

naš tednik

LETO XXXI. — Številka 20 17. maja 1979 Cena 4.— šil. (5 din)
Poština plačana v gotovini Celovec P. b. b.
Erscheinungsort Klagenfurt Verlagspostamt 9020 Klagenfurt

15. maj: opomin na zamude vlade - izpolnitev člena 7 v vladno izjavo!

● V torek, 15. maja, je bilo ravno 24 let od tega, ko so v dunajskem Belvederu podpisali zastopniki velesil in Avstrije državno pogodbo, ki je šele omogočila svobodo in neodvisnost naše države. Sedaj, 24 let pozneje, pa izgleda, da se smatra avstrijska vlada svobodno in neodvisno od izpolnitve določil

● člena 7 avstrijske državne pogodbe.

Tiste velike obveznosti — plačila, nafta — do velikih in močnih je Avstrija kot točen in vesten plačilec izpolnila. Tako imenovane „majhne“ obveznosti iz člena 7, ki pa za koroške Slovence in gradišćanske Hrvate tako majhne niso, pa je Avstrija pozabila. In ne le to: v zadnjem desetletju ni narasel

dolg republike napram manjšini le zaradi obresti dosedanjih zamud, ne: Avstrija je odvzela manjšinam še precej od dosedanjih pravic in se napram manjšinam še bolj zadolžila.

15. maj je vsako leto tudi spominski dan koroških Slovencev na to „magno charto“, pa tudi dan opomina na njeno neizpolnitev.

Tako tudi letos. Osrednji organizaciji koroških Slovencev, Narodni svet koroških Slovencev ter Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, sta na skupni seji odobrili pismo na zveznega kanclerja Kreiskega, v katerem opozarjata na neizpolnjena določila člena 7, na aktualne potrebe vsakdanjega in bodočega življenja manjšine, na drugi strani pa tudi zavzemata stališče do zadnjega pisma kanclerja manjšinam decembra lani ter tudi do zadnje kanclerjeve izjave v parlamentu (Pismo dobesedno objavljamo na 3. strani).

Istočasno sta NSKS in ZSO tudi

celo soustvarjal tristrankarski sporazum, ki je — kot znano — vzel koroškim Slovencem osnovne pravice.

Nastopila pa so tudi vprašanja, ki so posameznim odbornikom delala preglavice: kako obstajati poleg obeh osrednjih organizacij in kljub temu nastopati učinkovito kot neodvisno društvo? Odgovor ni težak. Naloga so različne: osrednji organizaciji po svojem bistvu zastopata specifične narodnostne interese koroških Slovencev v avstrijskem prostoru in v mednarodni javnosti, naloga Kluba in posameznega občinskega odbornika pa je v prvi vrsti, da zastopa vsestranske družbene interese našega človeka povsod tam, kjer jih more. Kar ga odlikuje, je to, da mu ni treba vprašati večinske stranke za dovoljenje in se mu tudi ni treba ozirati na kaj drugega kakor na zaupanje svojih volilcev.

V pravila Kluba slovenskih odbornikov pa smo vnesli tudi pravilo, ki smo ga postavili že pri prvem sestanku v Tinjah, da je treba povabiti k sodelovanju pri Klubu tudi vse tiste Slovence, ki so občinski odborniki na večinskih listah. To smo tudi storili, toda na žalost se do danes ni odzval nihče našemu vabilu. Skoda.

V soboto bomo v Selah izdelali smernice za naprej. Kritični bomo do samega sebe, lastnega dela ter do funkcionarjev, ki smo jih izvolili na zadnjem občnem zboru. Prav je tako. Predvsem pa bomo na občnem zboru izpovedali svoje mnenje tudi k zadržanju večinskih koroških strank do nas, ki je postalo do kraja neznosno. Iz zanesljivih virov sem slišal, da je izpovedal visok funkcionar SPÖ na Koroškem, menda manjšini naklonjen, sledeče: ne potrebujemo Slovence (na samostojni listi izvoljenega, op. p.) v deželnem zboru; izjoka naj se drugje!

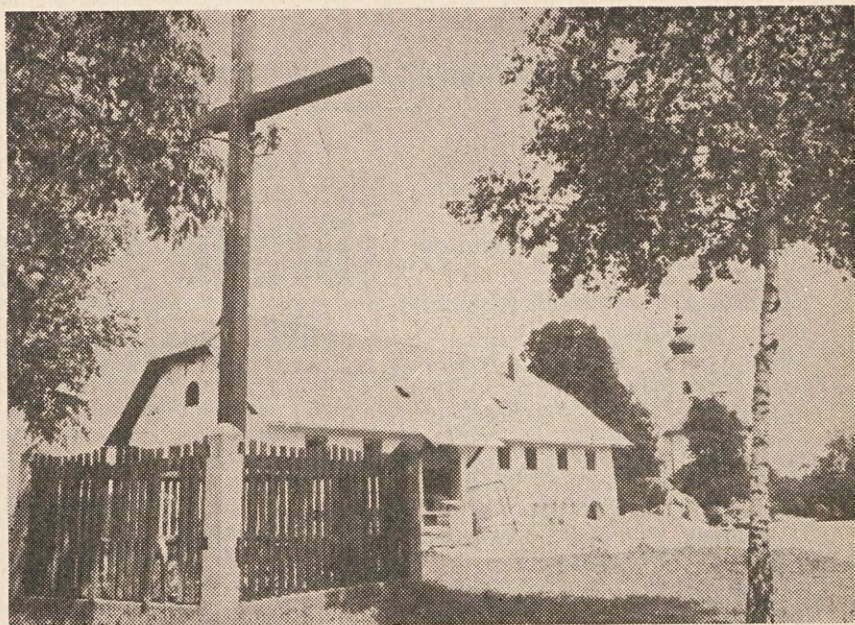
Občni zbor Kluba slovenskih občinskih odbornikov dne 19. maja 1979 v Selah bo potemtakem tudi naš protest zaradi samovoljnega nastopanja večinskih strank na Koroškem, ki se ne izraža le v neizpolnjevanju člena 7 avstrijske državne pogodbe, marveč v vsakodnevnem odnosu do šibkejšega, do pripadnika manjšine. Dokazali bomo, da smo ponosna narodna skupnost, ki želi kroitati narodno politiko po lastni presoji in enakopravno soodločati v avstrijski družbi.

Filip Warasch

Šentjakob: le malo tolerance

„Napačno ste nas razumeli,“ je zaklical vodja slovenske frakcije v šentjakobski občinski sobi Miha Antonič zbranim mandatarjem večinske frakcije SPÖ. Vendar ga večinska frakcija ni hotela razumeti. Šlo je namreč za razdelitev mest v odborih. Razen v kontrolnem odboru, kjer ima slovenska frakcija po zakonu mesto predsednika (Antonič), večinski frakciji nista dopustili, da bi dobili Slovenci še kje možnost soodločanja, temveč so jim dali le po eno mesto s posvečevalnim glasom v vsakem odboru.

Prva točka zadnje seje so bile volitve župana. Kot znano, se je župan Gressl (SPÖ) stopnjeval od absolutne na dvetretjinsko večino (od 12 na 16 mandatov). ÖVP je zgubila tri mandate (sedaj jih ima (Dalje na 4. strani)

Otvoritev kulturnega doma na Radišah

v nedeljo, 20. maja 1979

Spored:
10.00 Budnica (godba na pihala)
10.30 Sv. maša, blagoslovitev
11.30 Opoldanski piknik (zabavna glasba, jedi na žaru)
13.30 Igra godba na pihala
14.00 Otvoritvena slovesnost
16.00 Vrtna veselica s plesom

Uvodnik

Pred občnim zborom Kluba slovenskih občinskih odbornikov

Pred skorajda točno šestimi leti, 20. maja 1973, smo se zbrali na samostojnih listah izvoljeni občinski odborniki na sestanku v Tinjah, da bi ustanovili „svoj“ Klub slovenskih občinskih odbornikov, v prvi vrsti torej organizacijo, ki bi nam svetovala, stala ob strani in nam nudila tisto pomoč, ki jo uživajo odborniki večinskih strank s strani njihovih central na deželni ravni.

Šest let je za nami. Medtem smo ustanovili Klub tudi formalno, ustvarili smo si lastne statute. Čas je, da povemo, ali nam je Klub koristil in ali so se nam pričakovanja uresničila.

Dejstvo je, da je Klub slovenskih občinskih odbornikov postal v tem kratkem času faktor na Koroškem. Slovenskega občinskega odbornika ne smatrajo več zgolj kot lokalno posebnost, marveč se tudi druge stranke zavedajo, da obstaja telo, ki koordinira delo, predvsem kar se tiče narodnostne problematike v občinski sobi. Občutiti je večja mobilnost pri slovenskih občinskih odbornikih, ki so bili izvoljeni na samostojnih listah, le-ti so postali za naše volilce zares prava alternativa k večinskim strankam, ne le glede manjšinskega vprašanja, marveč tudi glede vseh ostalih družbenih problemov, ki so za našega človeka v dnevnem življenju odločilnega pomena. Poleg omenjenih nalog je segel Klub slovenskih občinskih odbornikov še na drug način globoko v narodno dogajanje na Koroškem; leta 1975 je bil skupno z Narodnim svetom koroških Slovencev ustanovitelj in gonilna sila Koroške Enotne liste (KEL), ki je kot prva volilna lista po drugi svetovni vojni, ki so jo postavile slovenske organizacije, dosegla 6130 glasov. Zvest tradiciji samostojnega nastopa je Klub smatral, da more učinkovito zastopati interese Slovencev v koroškem deželnem zboru le domačin, ki ni vezan na strankine ukaze, kateremu torej ne piše in pregleduje govore v deželnem zboru človek, ki je vezan na ali pa je

Črna gora: zopet potresi

Medtem je v Črni gori bilo zopet več potresnih sunkov. Kakor pišejo, živijo ljudje še vedno v strahu, vendar panike ni več. Luka v Baru bo mogla zopet obratovati, v mnogih podjetjih delajo na prostem. Kjer pa ni mogoče, pa vztrajajo s čeladami v notranjosti.

Na željo mnogih bralecev tokrat ponovno prilagamo položnice za pomoč žrtvam potresa v Črni gori. Prispevki, ki bodo prispeli na konto 3350 Zveze slovenskih združenj, bodo podvojeni od avstrijske vlade. Doslej se je na kontu nabralo 150.000 šilingov.

Za Črno goro so nadalje darovali:

Turk Ferdo, Resnica 1000.—, dr. Bresnik Franc, Linz 500.—, Štukelj Johana, Vasja vas 500.—, Hartmann Valentin ml., Skocijan 100.—, Lesnik Helena, Goselna vas 60.—, Picej Adolf, Zamanje, Skocijan 1000.—, Schellander Kristijan, Bistrica v Rožu 500.—, Antonič Mihej, Reka 2000.—, Novak Gustav, Ledince 100.—, Pahtev Johana, Pliberk 1000.—, Pasterk Kristina, Železna Kapla 500.—, odborniki Posojilnice Železna Kapla 2000.—, Posojilnica Železna Kapla 10.000.—, Kumer Janko in Rozwita, Pliberk 500.—, Hobel Marija, Voglje 200.—, Vospernik Raimund, Celovec 200.—, Možina Josef, Dob 1000.—, Ressimann J., Ledince 300.—, družina Strauss Jozi, Vrba 100.—, župnišče Skofiče 1000.—, Pack Josef, Trabesinje 100.—, Engele Herbert, Gradec 100.—, dr. Mikl Franz, Borovlje 100.—, N. N., Smarjeta v Rožu 500.—, Koreschnig Hanzej, Bukovje 200.—, Hutter Jožko, Globasnica

(Dalje na 4. strani)

Biti danes vseskozi zaveden Slovenec pomeni biti predvsem oporečnik vsemu in vsem, ki še vedno mislijo, da je narodnost in zavest pripadnosti nekemu narodu nekaj preživelega, oziroma reakcionarnega. Mi pa se kot pripadniki zamejstva in narodne manjšine zavedamo, da ni in ne more biti to res. In prav zato, ker se tega z vsilo svoje biti zavedamo, hočemo pravičnejši svet povsod, kjer živimo in delamo. V tovarni, kjer hočemo, da je mlademu delavcu omogočeno slovensko misliti in govoriti. Zato nas boli dejstvo, da naše sindikalne organizacije prevečkrat pozabljajo na slovenski jezik, ki mora biti v tovarni enakopraven italijanskemu, oziroma nemškemu jeziku povsod, tudi na oglasnih deskah, napisih, na zborovanjih. V dno duše smo se čutili ranjene, ko smo se morali boriti z vsemi legalnimi sredstvi za slovenski napis prek 400 padlim iz tržiške ladjedelnice, ko pa je vsem znano, da so bili slovenski partizani med njimi v ogromni večini, pa jim niso organizatorji v začetku sploh namenili slovenskega napisu. Razjezi nas dejstvo, da smo v večini naših tovarn še vedno sužnji, kar se tiče našega materinega jezika. Mi hočemo, da so tovarne potujočevalnice, te morajo postati za delavca v njih njih drugi dom z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki jih ima v njih delavec večinskega jezika. Isto mora veljati za naše uradnike v občinskih, pokrajinskih, deželnih upravah, v državnih uradih. Biti enakopraven v svojih pravicah drugim državljanom, pomeni biti enak drugim v družbi, pomeni imeti svoje pravice povsod tam, kjer jih imajo državljanji drugega jezika. To je naš boj za globalno zaščito, ki je obenem

NA TABORU ZAMEJSKE MLADINE:

Drago Štoka: zavednost ni nekaj preživelega!

boj za našo staro pravdo; to je za slovenski jezik, za slovenski narod.

Vi, dragi mladinci, boste jutri v tovarnah, na poljih, v uradih, v svobodnih poklicih: vaša prvenstvena dolžnost mora biti skrb za enakopravnost svojega jezika na svojem delovnem mestu. Biti boste morali subjekt svojih teženj in zahtev povsod, tudi v javnem življenju, na prvomajskih manifestacijah, na navadnih povorkah, na voliščih, ker boste povsod branili vrednot, ki so samo vam globoko v srcu. Zato bo tudi v vaših srcih vsak klic po potujčevanju, po janičarstvu, po hlapčevanju natelet na primerno reakcijo!

Ljubezen za svoj jezik in narod, za svojo zgodovino in za svoje tradicije pa mora pospeševati v vas vseh iskanje vsega tistega, kar je različnim narodom skupnega. Kdor nam ponudi tovariško roko v naših zahtevah, se mu bomo približali. Šovinističnim silam, ki nam v naši deželi strežejo po življenju, bomo odgovorili z odločnim nastopom, kakor smo znali npr. v Federaciji narodnostnih manjšin Italije, kjer nam je uspelo izločiti Listo za Trst, ker je bila doslej in nam je še nenaklonjena. Raznim Cicerijem, ki pobirajo podpise v slovenski Benečiji proti našim jezikovnim vrednotam, bomo odgovorili ne samo s svojo dostojanstvenostjo, ampak tudi z dejanji. Sami beneški Slovenci so na te, današnjega časa nevredne akcije,

primerno odgovorili. Mi vsi pa bomo odgovorili tako, da bomo take poskuse izolirali in jim onemogočili nadaljnje korake. V tem smislu bomo morali povzeti primerne korake predvsem pri republikancih, ki je tega človeka sedaj kandidirala za bližnje volitve. Prav tako se ne bomo smeli Slovenci — ne pri nas, ne v matični državi — veseliti, če bo danes na avstrijskih parlamentarnih volitvah zopet zmagal Kreisky, človek, ki je hotel naše preštevanje na Koroškem, človek, ki nam ni hotel, čeprav socialist, dati najosnovnejših slovenskih pravic na Koroškem.

Živimo v časih, ki terjajo od nas poguma in premočrtnosti. Biti moramo za razvoj, za vsesplošni družbeni napredek, a se obenem zavedati, da so nekateri ljudje in nekatere sile, ki se devajo v kožo naprednosti samo zato, da nam laže strežejo po narodnostnem življenju: takim ljudem bomo rekli svoj jasni in odločni „ne“, tako kot bomo svoj „ne“ rekli tudi vsem tistim, ki nas hočejo v svoji družbi, v svoji okolici, v svojih strankah, v svojih organizacijah asimilirati! Pa čeprav zaviti v kožo jagnjeta in prijatelja.

Dragi prijatelji, prav tako moramo biti pa budni v današnjih dneh glede političnega terorizma, ki v Italiji divja s še posebno mračno silo. Kdo je kriv, da je Italija zašla v slepo ulico, se povsod vprašujemo. Odgovor je

sila enostaven: vladne stranke so krive, vse stranke ustavnega loka pravzaprav, saj so do danes dajale potuho vsem, ki so v državi zganjali nered.

Mi, kot pripadniki neke narodne skupnosti, moramo gledati naprej, za desetletja naprej: mi moramo biti neke vrste kažipot današnji Italiji, polni škandalov in gnilobe (od desne do skrajne leve), tako kot smo bili to v Italiji od leta 1918, ko je prvič prišla Italija v naše kraje! Prvi smo se zoperstavili fašizmu in ko so naše fante streljali na bazoviški gmajni, na Opčinah, ko so dajali strupa Bratužu, je ves italijanski tisk ali to odobral ali molčal. Mi pa smo šli naprej, dokler ni fašizem za vedno propadel, predvsem po naši zaslugi, ker smo ga prvi in najgloblje minirali.

Nov veter pa je zapihal v obratno smer: svež in opojen veter.

In znanilke nove svežosti so zopet narodne skupnosti, naša slovenska najprej, potem jezikovne skupnosti celotnega alpskega loka: Okcitanci, Francozi iz doline Aoste, Ladinci, Furlani: vsi ti so z nami, pa ljudje iz srednje in južne Italije: vsi, ki so zapostavljeni že desetletja v jezikovnih, socialnih, ekonomskih pravicah; vsi smo se povezali v novo prijateljstvo, za boljše čase, da ustvarimo boljše dni predvsem za naš mladi rod. Vsi ti smo bili že povezani v polpretekli zgodovini.

Vsi ti smo si podali roko, da gremo boljšim časom naproti, potem ko smo spoznali, da je nekaj gnilega v deželi naši, če mi je dovoljeno parafrazirati Hamleta. Iz naših časov moramo v boljše, pravičnejše dni, brez atentatov, sovraštva, brez mitraljezov in zased.

Tabor zamejske mladine

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti (SSK) je v soboto, 5. in v nedeljo, 6. maja priredila v Gorici v Katoliškem domu tabor zamejske mladine, ob sodelovanju mladine s Koroške, Tržaške in Goriske.

V soboto, 5. maja, je bila na sporedu okrogla miza o problematiki slovenske manjšine v zamejstvu. Prisotni so bili predstavniki Občinske konference ZSMS Nova Gorica, Mladinski odbor SKGZ, Mladinska komisija SSK Trst, Koroška dijaška zveza, SMReKK, SGS, številni predstavniki SSK, predsednik SSO, SKK Trst, SKPD „F. B. Se-dej“ iz Števerjana, SKD „Hrast“ iz Doberdoba, predstavniki društva „Naše vasi“ iz Tipane in seveda veliko mladine.

Uvodna poročila so imeli za Gorico Ileana Sirk, za Trst Ivo Jevnikar, za Koroško Filip Warasch. Debata je predvsem obravnavala problem samostojnega političnega nastopanja Slovencev, zlasti z ozirom na zadnje povezave SSK z drugimi manjšinami za evropske in politične volitve.

V nedeljo pa je bila na programu kulturna prireditve, z nastopom m. dr. folklorne skupine iz Dobrle vasi ter koroškega glasbenega ansambla Hanzija Artača. Slavnostni govor je imel deželni poslanec Drago Štoka. Njegov izredno tehtni govor objavljamo v večjih izvlečkih na tej strani.

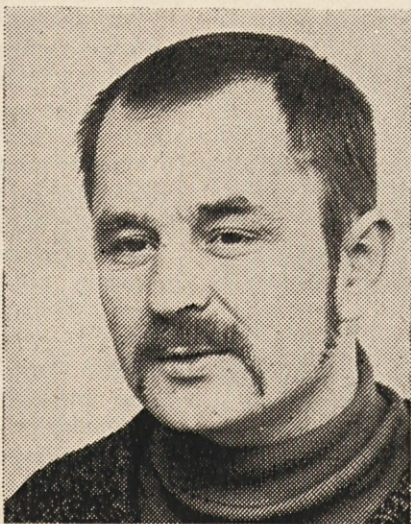

Starši, prijavite svoje otroke k dvojezičnemu pouku!

tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov komentar - tednikov kome

JOŽE WAKOUNIG,
glavni urednik NT

Divja-
nje
kroni-
kov

Bili so časi, ko je mladina v velikanskih trumah polnila ceste in demonstrirala proti perzijskemu šahu Rezi Pahleviju. Takrat je bil šah absoluten vladar v Iranu, njegova tajna policija savak je zatirala ljudstvo, zapirala, trpinčila in morila. Šaha so snubili velikaši, pri Amerikancih je bil kuhan in pečen, Perzija je bila steber stabilnosti v zahodni Aziji, šahova vojska je bila najmočnejša v tem koncu sveta. Petrolejske milijarde so polnile perzijsko državno blagajno in šahovo osebnost. Ob njem so se mastili generali, politiki in drugi boljši ljudje. Ljudstvo je ječalo pod bičem državne oblasti in životarilo v brezupni revščini.

Po Evropi in Ameriki se je šolala na univerzah perzijska mladina. Večinoma otroci boljših ljudi. Spoznali in uživali so svobodo, pa tudi vso propadlost zahodne družbe. Kuhali so prevrat, namenjen domovini, a brez voditelja so bili obsojeni na neuspeh. Naposled jih je zgrabil lik starca z dolgo sivo brado, lik častitljivega mohamedanskega verskega dostojanstvenika. V Parizu je ščuval proti šahu, njegovo besedo so ponesli na radijskih kasetah po

skrivnih poteh v Iran. In ta beseda je naposled pognala šaha in njegov režim.

Enemu samemu je uspelo, da je zbral za sabo celotno protišahovsko opozicijo. Ko se je vrnil v domovino, so ga tam sprejeli kot boga. S koranom v roki in alahom v ustih je uvedel nov red, red krvi in puške. Pobesneli verski fanatiki so začeli s krvavim zatiranjem utirati nevednemu ljudstvu pot nazaj v islamski raj. Islamsko pravičnost so oznanjali, in ljudstvo jim je vzklikalo. Islamsko republiko so izglasovali. Kar javno in pred naperjenimi cevmi pušk z nasajenimi bajoneti.

Spustil se je plaz smrtnih obsodb. V smrt so se zgrudili generali, policisti, ministri, uradniki, trgovci in številni drugi, krivi in nedolžni. Islamska revolucionarna sodišča so precej temeljito opravila in še opravljajo svoj krvniški posel. Njih divjanje je že odrinilo v senco pozabe savakove zločine. Maščevanje je zdavnaj bolj krvavo kot prvi umor.

Smrt so namenili tudi šahu in njegovi družini pa še mnogim drugim, ki jim je uspelo pravočasno pobegniti, nekaterim šele iz šamega raja islamske pravičnosti. Homeini in njegovi mulahi so že prepovedali, da bi se kate-rakoli država na svetu upala braniti življenje teh ljudi. Predsednik Palestinske osvobodilne organizacije Jaser Arafat je že obljubil Homeiniju svojo elitno morilsko brigado, ki da bo do zadnjega kotička sveta zasledovala šaha in njegovo družino, da bi jim le dala čutiti islamsko pravičnost.

Oportunistična politika velikih industrijskih držav ni navrgla pričakovanih obresti. Francozi so si mislili prikupiti Homeinijevo naklonjenost, saj so mu dovolili, da je do skrajnosti zlorabil svoj politični azil v protišahovsko agitacijo. Verjetno niso računali s tem, da jim bo stari verski dostojanstvenik to poplačal s prezirom. Američani pa so izgubili še tisti ugled, ki so ga uživali.

Morala politikov, ki krojijo svetu usodo, se je do kraja razgalila v reakcijah na pobesnelo morjenje v Iranu. Doselej se še tudi ni javila nobena svetovna organizacija.

Ameriški predsednik Carter je že pozabil svoj boj za človekove pravice. V Iranu jih teptajo vsaj tako okrutno kakor v šahovih časih, verjetno še huje. Ne narodne ne verske manjšine ne morejo upati na enakopravnost. Za verske manjšine so se razmere bistveno poslabšale.

Olje, smrdljivo črno zlato, je največje bogastvo Irana. Od tega olja sta tudi odvisna blaginja in industrijski napredek zahodnega sveta. Skorajda zanesljivo smemo pričakovati, da bo strah pred tem, da bi iz naftnih pip še manj pricurjalo, zavezal politikom jezike. Preveliki so pač lastni gospodarski interesi. Temu molohu je treba žrtvovati, kar zahteva, tudi svoje vzvišene cilje, tudi svojo verodostojnost, svoj mednarodni ugled.

Brzostrelka v rokah duhovnika, ki hodi pred kakim pogrebnim sprevedom ali versko procesijo? Bog ne daj, kaj vse bi pisali časopisi, kaj vse bi govorili ustvarjalci javnega mnenja! Hvala Bogu, pri nas so tisti nesrečni časi minili. V Iranu so sedanost. Tam so verski voditelji krivi številnih smrti. Vlada v Teheranu sme narediti samo to, kar ji dovoljuje verska vlada v svetem mestu Komu, Homeinijevi prestolnici.

Islam doživlja po zaslugi nafte neverjeten preporod. Reislamizacija, ponovna uvedba islamskega zakonika, je zajela skoraj ves islamski pas. Bičanja, sekanje rok in nog, kamnanja so znova na dnevnem redu. Ne samo v reakcionarni Saudovi Arabiji, tudi v „napredni“ Libiji arabiziranega Berberja Gadafija, v Pakistanu in Iranu. Zastrušujoč pojav tudi za razgledane mohamedance. Evropa je doživela svojo francosko revolucijo, ki je kljub številnim negativnim pojavom le odprla naši civilizaciji vrata v boljše prihodnost, v ločitev cerkve in države, v delitev oblasti.

Ljudje v Iranu ne bodo mogli živeti samo od verskega navdušenja in spodbujočih fraz svojih voditeljev. Socialne napetosti, brezposelnost, nezadovoljstvo zaradi uva-janja islamskega zakonika, nezadovoljstvo med narodnimi manjšinami, vse to utegne nekega dne spodnesti temelje Homeinijevi tvorbi ali pa celo raztrgati državo. Najbrž se bodo tedaj spremenile glavne vloge. Krvniki bodo divjali naprej. Le sedanji lovci bodo postali žrtve.

Procesi, otroški vrtci, ORF, gospodarska vprašanja so v ospredju:

Pismo NSKS in ZSO zveznemu kanclerju Kreiskyju

Der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten haben in ihren Gremien Ihr Schreiben vom 20. Dezember 1978 ausführlich diskutiert und nehmen dazu Stellung, jedoch nicht ohne eingangs auf Ihre Beantwortung der Anfrage der Abgeordneten zum Nationalrat Dr. Kapaun und Genossen vom 4. April 1979 einzugehen.

Mit Verwunderung nehmen die beiden Zentralorganisationen der Kärntner Slowenen Ihre Auffassung zur Kenntnis, daß in den Jahren seit 1970 durch eine Vielfalt von Maßnahmen die Lage der in Österreich beheimateten Volksgruppen sowohl in rechtlicher, als auch in wirtschaftlich-finanzieller Hinsicht entscheidend verbessert worden sei. Unserer Überzeugung nach hat sich die Lage der slowenischen Minderheit in Kärnten gerade in den vergangenen neun Jahren entscheidend verschlechtert. So gab schon die 50-Jahr-Feier der Volksabstimmung den deutschnationalen Kräften in Kärnten das Startzeichen, um eine Minderheitenfeststellung zu fordern und verstärkt gegen die Rechte der slowenischen Volksgruppe in Kärnten vorzugehen. Nach dem sogenannten „Ortstafelgesetz“ im Jahre 1972, das unsere Organisationen als ersten Schritt auf dem Weg zur Realisierung der entsprechenden Bestimmung des Artikels 7 des Österreichischen Staatsvertrages bezeichnet haben, erlebte Kärnten den berüchtigten „Ortstafelsturm“. Die Bundesregierung hat die Durchführung des Ortstafelgesetzes sistiert und außerdem die Strafverfahren gegen sämtliche strafbar gewordene Ortstafelstürmer einstellen lassen. Im Jahre 1976 wurde schließlich zwischen den im Parlament und im Kärntner Landtag vertretenen Parteien die sogenannte „Dreiparteienvereinbarung“ beschlossen, die entgegen der Auffassung der Experten in der „Ortstafelkommission“, des Kontaktkomitees und aller Vertreter der Parteien im sogenannten „Expertenkomitee“ in der Minderheitenfeststellung am 14. November 1976 und im Volksgruppenengesetz mündete.

Weder die Ergebnisse der Minderheitenfeststellung, noch die Maßnahmen des Volksgruppenengesetzes hat die slowenische Volksgruppe in Kärnten jemals anerkannt und können somit Maßnahmen, die ohne und gegen die Minderheit beschlossen und durchgeführt wurden, nicht als eine „entscheidende Verbesserung der Lage der in Österreich beheimateten Volksgruppen“ dargestellt werden.

SOFORTIGE EINSTELLUNG ALLER POLITISCHEN PROZESSE!

Bevor wir nun auf die Beantwortung der von Ihnen angeführten Fragen eingehen, müssen wir unserer Enttäuschung über die Wiederaufnahme der Strafverfahren gegen Angehörige der slowenischen Volksgruppe Ausdruck verleihen. Diese Maßnahme dient sicherlich nicht der Verbesserung der volkspolitischen Lage in Kärnten und ist daher unverständlich. Wir erwarten daher die umgehende Einstellung aller Verfahren.

Was die wirtschaftliche Förderung betrifft, mit der u. a. ein Abwandern der Arbeitskräfte in die Ballungszentren verhindert werden soll, sind der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in

Kärnten der Meinung, daß es sich bei den von Ihnen, Herr Bundeskanzler, aufgezählten Förderungsmaßnahmen größtenteils nicht um eine spezifische Förderung der slowenischen Volksgruppe handelt. Es wurden Maßnahmen gesetzt, die auf Grund gleicher Bedingungen überall in Österreich gesetzt werden. Mit Aufmerksamkeit wurde registriert, daß ein Institut mit der Erstellung eines Entwicklungskonzeptes, das sich in erster Linie mit den südlichen Grenzregionen Kärntens beschäftigen soll, beauftragt wurde. Der Umstand, daß mittlerweile auch Volksgruppenvertreter zur Mitarbeit eingeladen worden sind, ist positiv zu werten. Jedenfalls wird der Erfolg der Studie auch davon abhängig, wie weit die Volksgruppe den Beratungen beigezogen und zur Mitentscheidung eingeladen werden wird. Sollte eine besondere Entwicklungsgesellschaft für Südkärnten gegründet werden, müßte die gleichberechtigte Mitwirkung der beiden Zentralorganisationen gesichert sein. Auch stellen wir uns vor, daß in Zukunft bei Verteilung der Mittel aus dem Grenzlandförderungsfond im Südkärntner Raum auch die beiden Organisationen gehört werden müßten. Weiters wird die Verwaltung in den verstaatlichten Betrieben Südkärntens zumindest schrittweise die Zweisprachigkeit einzuführen haben, wobei sie alles zu unternehmen haben wird, damit es nicht zu Fällen nationaler Unduldsamkeit gegenüber in diesen Betrieben beschäftigten Slowenen kommt.

WIRTSCHAFT: KOOPERATION MIT NACHBARLÄNDERN!

Jedenfalls kann es nach unseren Vorstellungen nur dann eine wirtschaftliche Entwicklung des Südkärntner Raumes geben, wenn es auch zu einer engeren wirtschaftlichen Kooperation mit den Nachbarregionen Slowenien und Friaul-Julisch Venetien kommt. Weiters müßten die wirtschaftlichen Einrichtungen der slowenischen Volksgruppe entsprechende Förderungen erfahren.

Der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten kommen nicht umhin, in diesem Zusammenhang auch auf die neuesten Aktivitäten des „Kärntner Heimatdienstes“ aufmerksam zu machen, der nunmehr — offenbar da er bisher seine Ziele erreicht hat — seine Hetze gegen die wirtschaftliche Kooperation Kärntens mit Slowenien und überhaupt gegen die Beseitigung der wirtschaftlichen Benachteiligung des Südkärntner Raumes richtet. Zur Frage der Planstelle für einen ordentlichen Universitätsprofessor für Slawistik (II) an der Universität für Bildungswissenschaften in Klagenfurt wäre zu bemerken, daß der derzeit Berufene sicher qualifiziert ist, daß aber damit den spezifischen Bedürfnissen der Klagenfurter Universität noch nicht Rechnung getragen wurde. So gibt es im gesamten akademischen Mittelbau niemanden, der angemessen Slowenisch kann. Außerdem sind die für die slowenische Minderheit relevanten Forschungs- und pädagogischen Vorhaben (Forschungsprojekt: Inventarisierung der slowenischen Volkssprache in Kärnten, Dolmetschstudium für Slowenisch) zur Zeit in Graz loziert, während ein Großteil der Studierenden der slowenischen Volksgruppe die Klagenfurter Universi-

tät für Bildungswissenschaften besucht. Gleichzeitig weisen wir darauf hin, daß auch an anderen wissenschaftlichen und kulturellen Institutionen, wie z. B. Bibliotheken, Kärntner Landesarchiv, Landesmuseum u. a. Planstellen für zweisprachige wissenschaftliche Kräfte geschaffen werden sollen.

Die Zentralorganisationen haben sich bereit erklärt, durch einen fachkundigen Juristen an einer Vergleichsstudie zwischen der Rechtslage gemäß dem jugoslawisch-italienischen Vertrag von Osimo und der österreichischen Minderheitengesetzgebung mitzuarbeiten. Die Rechtslage ist sicher ein wesentlicher Bestandteil jeder Volksgruppenregelung, wichtiger erscheint uns jedoch der Geist, in dem abgeschlossene Verträge durchgeführt werden.

ZWEISPRACHIGE KINDERGÄRTEN SIND MENSCHENRECHTE!

Außerdem handelt es sich bei den Verträgen von Osimo im Gegensatz zum österreichischen Staatsvertrag um ein bilaterales Abkommen zwischen Italien und Jugoslawien, dessen Zustandekommen in erster Linie in der endgültigen Regelung der Grenzfrage zwischen Italien und Jugoslawien seine Grundlage hat. Zudem müßten die Verträge von Osimo insbesondere auch hinsichtlich der besonderen Form der wirtschaftlichen Zusammenarbeit in den grenznahen Gebieten geprüft werden.

Einem Versuch, wegen vermeintlicher Kompetenzschwierigkeiten zwischen dem Land Kärnten und dem Bund, Angehörigen der slowenischen Volksgruppe elementare Menschenrechte vorzuenthalten, sehen wir in Ihrer Antwort zur Frage von zweisprachigen Kindergärten in Kärnten. Das Recht der slowenischen Volksgruppe in Kärnten auf zweisprachige Vorschulerziehung ist ein Bestandteil des Artikels 7 Abs. 2 und 4 des Staatsvertrages. Darum hat die österreichische Bundesregierung die Verpflichtung, für die Ermöglichung der zweisprachigen Vorschulerziehung Sorge zu tragen. Wir sind der Meinung, daß an dieser Stelle nicht gesondert hervorgehoben werden muß, daß auf der heutigen Stufe der gesellschaftlichen Entwicklung in Österreich die Ermöglichung der Vorschulerziehung in der eigenen Muttersprache zu den elementaren Bestandteilen der Chancengleichheit in der Erziehung gehört. Mit privaten zweisprachigen Kindergärten ist dieses Problem keineswegs gelöst, wobei zu bemerken wäre, daß für die Errichtung eines Kindergartens in Klagenfurt zwar eine finanzielle Förderung in Höhe der Hälfte der veranschlagten Baukosten aus Mitteln der Volksgruppenförderung unterstützt wurde, das wesentlich schwierigere Problem der Erhaltung der privaten zweisprachigen Kindergärten jedoch keineswegs gesichert wird, während für den privaten zweisprachigen Kindergarten in St. Primus bis heute nicht einmal ein Baukostenzuschuß gewährt wurde.

WAHLKREISE — ZUGUNSTEN DER SLOWENEN ÄNDERN!

Dieselbe Rechtsauffassung wie zur Frage der zweisprachigen Kindergärten vertreten der Rat der

Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen auch zum Problem der Auflassung von Schulklassen in Kärnten wegen zu geringer Schülerzahl. Schul- und Gemeindegemeinschaften, Zusammenlegungen von Bezirksgerichten und die jetzt ins Auge gefaßte Neuordnung der Wahlkreise für die Landtagswahlen werden in Kärnten nicht zuletzt unter dem Blickwinkel der Änderung der Verhältnisse zu Ungunsten der Slowenischsprachigen in den neuen Gemeindegrenzen, Schul-, Bezirks-, Gerichts- und Wahlsprengeln durchgeführt. Eine solche Vorgangsweise widerspricht jedoch dem Wortlaut und dem Geist des Artikels 7 des österreichischen Staatsvertrages, wofür nicht nur das Land Kärnten, sondern vor allem der Bund die Verantwortung trägt. Hinsichtlich der Aufnahme der Schulzeitschrift „Mladi rod“ in die Schulbuchaktion ist durchaus richtig, daß es für alle anderen als die vierte Schulstufe der Grundschulen und der weiterbildenden Schulen approbierte Lesebücher in slowenischer Sprache gibt, jedoch sind sie größtenteils schon lange im Gebrauch und entsprechen nicht mehr den derzeitigen Lehrerfordernissen. Zum Vergleich sei noch festgehalten, daß die in den genannten Schulstufen verwendeten Deutschlesebücher durchwegs 400 bis 500 Seiten Großformat enthalten, die verwendeten Slowenischlesebücher jedoch kaum 200 bis 300 Seiten aufweisen und das in einem kleineren Format.

SCHULVERSUCH: WIRTSCHAFTSZWEIG!

Der Rat der Kärntner Slowenen und der Zentralverband slowenischer Organisationen in Kärnten ersuchen daher abermals, die Schulzeitschrift „Mladi rod“ in die Gratisschulbuchaktion für alle Klassen an Volks- und Hauptschulen, sowie an anderen Lehranstalten im Bereich des Minderheitenschulwesens in Kärnten einzugliedern.

Sie, Herr Bundeskanzler, stellen uns abschließend eine mittlere Lehranstalt mit wirtschaftlicher Ausrichtung in Aussicht.

Wir begrüßen diese Ihre Bereitschaft und schlagen vor, vorerst im Rahmen des Bundesgymnasiums für Slowenen einen Schulversuch eines wirtschaftsorientierten Zweiges der Oberstufe zu starten.

Im Schreiben vom 20. Dezember 1978 wird jedoch in manche seinerzeit aufgeworfenen Fragen der slowenischen Volksgruppe nicht eingegangen. Gänzlich außer acht gelassen wird das Problem der slowenischen Sendung im Radio- und Fernsehprogramm des ORF.

In diesem Zusammenhang betonen wir nochmals, daß die derzeitige Lösung bezüglich slowenischsprachiger Sendungen im Kärntner Regionalprogramm des ORF weder in sachlicher, programmtechnischer, noch personeller Form unseren Bedürfnissen entspricht und wir schon einige Male auf die Mängel aufmerksam gemacht haben.

Es ist bezeichnend, daß die nationalen Minderheiten in Österreich vom Rundfunkgesetz im Gegensatz zu den gesetzlich anerkannten Kirchen und Religionsgemeinschaften überhaupt nicht als eigene Interessensgruppe anerkannt werden und sie auch in der

Hörer- und Sehervertretung nicht berücksichtigt sind. Dies gilt ebenso für Belangsendungen, in welchen die politischen Parteien, wie auch die Kirchen- und andere Interessenverbände zu Wort kommen, den nationalen Minderheiten jedoch dieses Recht vorenthalten wird. Wir fordern daher die Ausweitung der täglichen Sendezeit im Rundfunk, die Berücksichtigung unserer Bedürfnisse im Fernsehen, die Mitwirkung der slowenischen Zentralorganisationen bei der Gestaltung der slowenischen Rundfunk- und Fernsehsendungen, die Einführung von Belangsendungen und die Sicherung des reibungslosen Empfanges der slowenischen Fernsehprogramme im gesamten Südkärntner Raum.

Wesentliche Mängel ergeben sich auch bei der Anstellung von Angehörigen der slowenischen Volksgruppe im öffentlichen Dienst. Trotz Ihrer mehrmaligen Zusage, Herr Bundeskanzler, sich für die Anstellung von Kärntner Slowenen, zumindest im Bundesdienst in Kärnten zu verwenden, hat sich diese Situation eher zu unseren Ungunsten gewandelt bzw. ist gleich geblieben. Es gibt nach wie vor kaum Kärntner Slowenen im mittleren und höheren Bundes- oder Landesdienst, dasselbe gilt auch für die Kammern in Kärnten.

LÖSUNG DES ARTIKELS 7 AUCH IN DIE REGIERUNGSERKLÄRUNG!

Abschließend betonen die beiden unterzeichneten Organisationen, daß nach wie vor wesentliche Bestimmungen des Artikels 7 des österreichischen Staatsvertrages unerfüllt geblieben sind. Die Notwendigkeit der staatsvertragskonformen Regelung der Minderheitenrechte steht somit trotz der nun schon fast dreijährigen Geltung des Volksgruppenengesetzes nach wie vor im Raum und appellieren wir als Vertretung der slowenischen Volksgruppe erneut mit aller Dringlichkeit an die Bundesregierung, die nun gestützt auf das große Vertrauen des österreichischen Volkes keine Ausrede hat, auf die deutschnationalistischen Kreise Rücksicht nehmen zu müssen, die Lösung dieser Fragen gemeinsam mit uns ehestens in Angriff zu nehmen. Dabei betonen wir, daß es sich um keine neuen Forderungen handelt und wir unsere bisherigen Vorschläge und Standpunkte aufrecht erhalten.

Die beiden Zentralorganisationen sind zur konstruktiven Mitarbeit an einer gemeinsamen Lösung jederzeit bereit und erwarten, daß die Bundesregierung im gleichberechtigten Dialog mit ihnen die längst fällige Regelung der anstehenden Fragen des Artikels 7 des Staatsvertrages gleich am Beginn der neuen Gesetzgebungsperiode in Angriff nimmt und bis zum 25. Jahrestag der Unterzeichnung des Staatsvertrages im Interesse des friedlichen Zusammenlebens der deutsch- und slowenischsprachigen Bewohner des Landes Kärnten und im Interesse der gutnachbarlichen Beziehungen zu Jugoslawien als legitimer Schutzmacht der slowenischen Volksgruppe einer zufriedenstellenden Lösung zuführt.

In diesem Sinne ersuchen wir die Bundesregierung, die notwendige staatsvertragskonforme Lösung des Artikels 7 des österreichischen Staatsvertrages auch als ein staatspolitisches Erfordernis in die Regierungserklärung aufzunehmen.

Materinski dan - materinske proslave

● ŠMIHEL

Samo enkrat na leto praznujemo materinski dan. Čeprav bi se morali vsak dan znova zahvaljevati našim materam za njihovo skrb, ljubezen in požrtvovalnost.

Otroci šmihelske fare so se hoteli na materinski dan popoldne zahvaliti materam v obliki majhne proslave. In to se jim je tudi zelo lepo posrečilo.

Najprej je nastopil otroški zbor pod vodstvom mlade učiteljice Mirce Zdouc. Nežni otroški glasovi so ob spremljavi harmonike zadoneli po dvorani.

Med pesmimi pa so otroci izrazili svojo zahvalo materam v obliki deklamacij.

Nato pa so nastopili učenci in učenke glasbene šole Katoliškega prosvetnega društva v Šmihelu pod vodstvom prof. Julijana Burdzija. Četudi so imeli učenci zelo malo časa, šola obstaja šele 3 mesece, je vsak zelo dobro obvladal svoj instrument.

Polna dvorana je bila dokaz, kaj pomenijo otroci staršem in tudi ostalim gledalcem.

● ŽELEZNA KAPLA

„Ljubezen je ključ, ki pri človeku vse odpira“. Znani pregovor je postal ob slavlju materinskega dneva v farni dvorani v Železni Kapli za vse navzoče, ki so dvorano napolnili do zadnjega prostora, resničen.

Veliko prireditev doživijo v tej dvorani, največ seveda gostovanj. Če nastopijo domačini — tokrat so bili na vrsti najmlajši in mladi — potem zavladajo v dvorani posebno vzdušje.

Prireditve je bila pripravljena z veliko ljubeznijo. Otroci so navdušeno zaigrali svoje vloge.

„Jaz te imenujem mati, ker imaš

kruh za mojo lakoto...“ Deklamacije so otroci podajali v tako lepi slovenščini, da je bil slišati glas iz ljudstva: „Če bi jaz imel učitelja kakor sta Leni in Toni, bi drugače govoril materin jezik!“

Vedno so domačini veseli nastopa tamburašev in mladinske folklore domačega društva. Tamburaše je vodil Oto Wutte, folkloro pa „komandirata“ Travdi Uršič in Urši Paul. Najmlajši so pokazali, kako „črtica koraka“. Zelo sproščeno so stopali po odru.

Otroški zbor je zapel več pesmi; vodi ga Leni Sticker. Višek materinskega slavlja so doživeli z igro Leopolda Suhodolčana „Pikapolonček“. Od Katrce preko babice in godcev so vsi živo zaigrali svoje vloge. V igri smo gledali celo predstavo cirkusa in tokrat je v dvorani postalo živahno, ker so se nam predstavili pravi akrobati. Pristrčen je bil Pikapolonček, tako da je celo razbojnik Jagodin približno takole izjavil: Ko sem zagledal Pikapolončka, sem pozabil, da sem razbojnik... nikoli ne bi postal razbojnik, če bi že prej poznal Pikapolončka. Maske je pripravila Mojca Hribernik.

Ob koncu sta izrekla besede zahvale in čestitke Peter Kuhar in kaplan Poldej Zunder. Vsi navzoči so videli, koliko truda in ljubezni sta položila režiserja v materinsko proslavo. Kapelčani so veseli, da tukaj delujeta učitelja Leni in Toni Sticker, ki z veliko ljubeznijo odpirata otroška srca naši kulturi.

Kaplan je izrekel zahvalo mamicam Leniji za duhovne šopke, ki jih z otroškimi zborom pri farni božji službi mesečno pripravlja vsem navzočim.

Naj velja še v naprej beseda: Ljubezen je ključ, ki pri človeku vse odpira.

● LOČE

Preteklo nedeljo — na materinski dan — je SPD „Jepa-Baško jezero“ priredilo pri Pušniku v Ločah vsakoletno materinsko proslavo. Prvi del je bil kulturni program. Nastopali so domači tamburaši ter šolarji z recitacijami. Obiskovalci prireditve so slišali tudi glasbene točke šolarjev glasbene šole: Mihaela Triebnig, klavir; Mihaela Rutar, harmonika in Tomaž Simčič, klavir.

V pozdravnem govoru je Jožko Wrolich dejal, da je prav, da se ravno na materinski dan spomimo, da je letos mednarodno leto otroka in da je prav, da se vprašamo, kako je s pravicami naših otrok. So enakopravni v otroških vrtcih, v šoli?

Radiše imajo svoj kulturni dom

(Nadaljevanje z 8. strani)

kulturo brez dvoma podedoval od svojega očeta, ki je tudi pridno pomagal, se udeležuje tudi kot zborovski pevec in kot igralec na domačem odru.

Tajnik Prosvetnega društva Radiše Tomi Ogris skromno pravi, da je „pač naredil samo svojo dolžnost“, ko je delal za dom. Kaj pomeni kulturni dom za Radiše? Tomi Ogris: „Samozavest naših ljudi se je brez dvoma dvignila, pri Nemcih pa zasledimo neko tiho občudovanje naše zmogljivosti in priznavanje.“ In naloge v bodočnosti? „Kar se tiče kulturnega dela, sem prepričan, da se bo pevska in igralska kultura gojila tako kot doslej, radi pa bi razvili tudi druge oblike društvenega delovanja. Tukaj mislim na nekako klubsko dejavnost, s katero bi mogli pritegniti še marsikoga, ki se ne čuti nagovorjenega od večjih pri-

Sledil je družabni večer in matere, babice in mlajše mamice so še dolgo posedele v prijetni družbi. Zabaval jih je harmonikar Agaton ml., domači pevci pa so program popestrili z ubranim petjem.

● SELE

Na materinski dan sta selski prosvetni društvi proslavili matere v dvorani farnega doma in v šoli na Kotu. Občuteno petje mešanega zbora pod vodstvom Francija Čertova je seglo vsem globoko k srcu. Občudovali so gibčnost folklorne skupine, ki je plesala ob zvokih harmonike. Nastop treh deklic iz Borovelj, po rodu Selank, ki so petje spremljale z brenkanjem na kitarah, je vse presenetilo.

Take prireditve naj še sledijo!

SPD „Rož“ vabi na redni OBČNI ZBOR

v petek, 18. 5. 1979, ob 20. uri v društveni sobi nad Posojilnico.

Slovensko prosvetno društvo „Obir“

IV. REDNI OBČNI ZBOR

na praznik Vnebohoda, v četrtek, dne 24. maja 1979, ob 19.30 pri Kovaču na Obirskem.

POLJSKA — DOMOVINA NAŠEGA PAPEŽA

v nedeljo, 20. 5. 1979, ob 20. uri v Farni dvorani v župnišču na Pečnici predavanje z barvnimi slikami duh. svet. VINKA ZALETELA

Katoliška prosveta Bistrica na Zilji priredi v nedeljo, 20. 5. 1979, ob 14.30 v Mežnariji na Bistrici predavanje z barvnimi slikami duh. svet. VINKA ZALETELA

MLADINSKA IGRA „OBTOŽENI VOLK“

Mladi člani gledališke skupine Slovenske gimnazije v Celovcu vabijo na uprizoritev mladinske igre Žarka Petana: „Obtoženi volk“ v sredo, 23. maja 1979, v Srednji dvorani Doma glasbe (Konzert-haus); dopoldne, ob 11. uri, zaključena predstava za dijake in profesorje; zvečer ob 19. uri pa javna predstava za vse od blizu in daleč, za stare in mlade.

ZVEZA SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV V CELOVCU

vljudno vabi vse člane na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v sredo, dne 23. maja 1979, ob 19.30 v AULI SLOVENICI v Celovcu, Pavličeva 5—7.

Po občnem zboru ob približno 20.30 bo predaval g. višji študijski svetnik dipl. trg. Franc Brežjak o DAVKU NA PLAČO (Lohnsteuer) s posebnim ozirom na možnosti odpisovanja.

Vabimo vse člane, da se občnega zbora zanesljivo udeležijo. Osebnih vabil tokrat ne bomo razpošiljali, prosimo za razumevanje za to odločitev odbora.

K predavanju o davku na plačo so vabljeni VSI zainteresirani ne glede na članstvo pri Zvezi slovenskih izobražencev!

Marica Tischler

tajnica

Dr. Pavel Apovnik

predsednik

Darovi za Črno goro

(Nadaljevanje s 1. strani)

1000.—, Ogris Katarina, Branča vas 60.—, Wutte Otto, Mlinče 100.—, Hobel Helena, Sentvid v Poduni 300.—, Kuchel Aleks, Korte 100.—, Wurzer Johana, Drevlje 100.—, Wutte Katarina, Zgornja vas 100.—, Čertov Johan, Selesrednji Kot 100.—, Mikl Josef, Ločilo 100.—, Dovč Janez, Lavant 100.—, Böhm Marija, Velika vas 100.—, Miklavčič Jože, Sentjanž 200.—, Oitzl Janko, Borovlje 200.—, Cvefl Leopold, Nonča vas 200.—, Suppanz Grete, Celovec 200.—, Millonig Johan, Vrata-Megvarje 1000.—, Laurenčič Karl, Zirovnica 1000.—, Mohar Josef, Encelna vas 500.—, dkfm. dr. Doralt Anica, Dunaj 500.—, Orasche Marija, Selesajda 100.—, župnišče Dobrla vas 500.—, Zvezna gimnazija za Slovence, Celovec 7500.—

NAŠ TEDNIK izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: „Naš tednik“, Celovec, Viktringer Ring 26. 9020 Klagenfurt. — Telefon uredništva, oglasnega oddelka in uprave 72.565. Naš zastopnik za Jugoslavijo ADIT-DZS, Gradišče 10, 61000 Ljubljana, tel. 22207. Naročnina znaša letno: za tuzemstvo 150.— šil., za Jugoslavijo 200.— din za ostalo inozemstvo 250.— šil. (po zračni pošti 500.— šil.). — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev — Odgovorni urednik: Nužej Tolmajer, Verovce štev. 2. 9065 Žrelec. — Tisk: Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.

šport - šport - šport - šport - šport

Visoka zmaga Selanov - 10:1

V soboto so se Selani pomerili z moštvo iz Šentruperta pri Celovcu — SV Donau. Z mešanimi občutki so se spustili v to tekmo, saj je bil nasprotnik jeni na lestvici direktno za Selani in jih je doma porazil z 2:3. V prvih minutah je bila tekma izenačena, toda ko je Flori Jug v 10. minuti po podaji Toševskega bil prvič uspešen, so Selani prevzeli iniciativo in je nasprotniku le nekajkrat uspelo priti v polovico Selanov. Drugi gol za Selane je spet dal Flori Jug, ki je po krasni podaji Waldhauserja z glavo usmeril žogo v gol. Pri tem stanju so šli v polčas.

V drugi polovici pa so igrali samo še Selani. Nasprotnikovo mrežo so zatresli še osemkrat, enkrat pa je bil uspešen tudi

nasprotnik. Končni rezultat torej 10:1, to pomeni, da je bila ta igra najvišja zmaga Selanov v tem prvenstvu.

Gole za Selane so dali: Flori Jug (5), Peter Olip (2), Nante Olip, Toševski in Zdravko Oraže po enega. Selani so igrali v sledeči postavi: Marič, Kelih, Nante Dovjak, Andi Dovjak, Travnik, Nante Olip, Oraže, Waldhauser, Peter Olip, Jug in Toševski.

Selsko drugo moštvo pa je igralo predtekmo in je bilo manj uspešno: poraženo je bilo z 1:2. Gol za Selane je dal Flori Dovjak.

V tabeli vodi Union Neca s 27 točkami pred Bistrico v Rožu (25), Šmarjeto (24) ter Selani (22).

SAK: v nedeljo odločilna tekma

ST. STEFAN I — SAK I 1:0 (0:0)

V SAK-u je zapaziti že tri tedne krizo, katere se je pristojni očitno ne znajo rešiti. Vsak že čaka na korekture v postavi, na izmenjavo, če kak igralec ne igra kakor bi moral, vendar na trenerski klopi SAK se nič ne zmakne. Trenutna največja hiba SAK je gotovo egoizem nekaterih igralcev. Pri vsaki tekmi je dosti možnosti za več zadetkov, ki se pa ne izkoristijo, ker posamezniki skušajo streljati gole iz pozicij, ki so nemogoče.

St. Stefan je začel v nedeljo

zelo ofenzivno in imel kmalu priložnost za zadetek, a Dodič je rešil še z nogo. Kar nato spet nesorazum med Lampichlerjem in Dodičem, nasprotnik je izkoristil situacijo, a k sreči SAK-a zadel le prečko. Nato se je SAK opomogel. Velik je dobil štirikat izredno lepo podajo iz sredine, da je lahko pristo tekel proti голу. Vendar vedno je skušal zadeti gol iz nemogoče pozicije. Par metrov zraven njega pa sta stala sama Hobel in Polanšek. Po odmoru je bilo pričakovati zamenjavo, a

trener je pustil iste igralce do konca na igrišču. Smolo je imel Polanšek, ko je preletel vso obrambo, preigral vratarja in od 10 metrov zgrešil vrata.

SAK je bil sicer vedno spet nevaren, vendar odločilne zavzetosti in borbenosti ni bilo zapaziti. V 80. minuti pa je izkoristil nasprotnik nekoncentracijo obrambe SAK in povedel z 1:0 za St. Stefan. Pri tem голу je tudi Dodič nekoliko „spal“. Ta gol je zadostoval za 2. poraz SAK-a v tej sezoni. Vendar vodi SAK še vedno z eno točko prednosti pred Kamnom.

PROTI KAMNU PA IGRA SAK NASLEDNJO TEKMO, KI BO V NEDELJO, DNE 20. MAJA, OB 17. URI NA KOSCHATOVEM IGRIŠČU. IGRA BO ZELO ZANIMIVA IN NAJBRŽ ODLOČILNA ZA VSTOP V VIŠJI RAZRED. TOREJ ZA NAVIJAČE OBVEZEN OBISK!

2. moštvi igrata ob 15. uri, mladinci pa ob 12. uri v Annabichlu.

ST. STEFAN II — SAK II 4:4 (0:3)

Malomarnost se je razpasla preteklo nedeljo tudi v moštvo pod 21. V začetku je igral SAK sicer zelo dobro in kmalu vodil z 3:0, a nato mnogih priložnosti zaradi nekoncentracije ni več izkoristil. V 2. polčasu pa je SAK še bolj popustil. Nasprotnik, ki ni resigniral, je to izkoristil, izenačil rezultat in povedel celo s 4:3. V končni fazi pa se je SAK pod 21 le še posrečilo izenačiti.

Kotmara vas: občni zbor SPD „Gorjanci“

V soboto, 12. maja 1979, je imelo SPD „Gorjanci“ izreden občni zbor pri Mežnarju v Kotmari vasi. Predsednik Joži Pack je uvodoma pozdravil vse navzoče, med njimi zastopnika SPZ Hanzija Weissa in zastopnika EL v kotmirškem občinskem odboru Jožeta Wakouniga. Poseben pozdrav pa je veljal mamam, saj so slavile jutri dan svoj praznik.

Sledila so poročila predsednika, tajnika in blagajnika. Delovanje društva je bilo razgibano. Lani januarja 1978 so sodelovali društveniki pri igri „Petrčkove poslednje sanje“, ki so jo zaigrali z velikim uspehom v farni dvorani (režija župnik Maks Mihor). Marca je predaval v okviru Rožanskega izobraževalnega tedna univ. prof. Schausberger (Celovec) o anšlusu leta 1938 (Der Griff nach Österreich). Za uvod pa je zapel mešani društveni zbor. Mešani zbor je sodeloval tudi aprila pri proslavi 70-letnice SPZ v Celovcu, avgusta pa v Škofičah, ko je slavila 70-letnico tamkajšnja „Edinost“. Septembra so počastili 80-letnika Franca Ogrisa, pd. Odlina. Septembra so organizirali društveniki tudi izlet na Južno Tirolsko. Oktobra je sodeloval mešani zbor v okviru proslav 70-letnice SPZ v Beljaku. Decembra pa so počastili 75-letnika Tomaža Kobana, prejšnjega slovenskega občinskega odbornika.

Letos so sodelovali društveniki pri božičnem misteriju „Henrik, gobavi vitez“, ki so ga zaigrali v farni dvorani (režija župnik Maks Mihor). Pustna veselica je bila pri Marinjaku. Prav tako v februarju je slavil 80-letnico naš koroški pevec Pavle Kernjak; počastili so ga tudi zastopniki „Gorjancev“. Marca je bil v okviru Rožanskega izobraževalnega tedna koncert vigradnih pesmi v novi šoli, prof. Helmut Zwander pa je predaval o rastlinskem svetu od Koroške do Ohrida. Meseca marca je umrl tudi Andrej Krušič, Motijev oče na Novem selu. Dolga leta je sodeloval v društvu, ki ga bo ohranilo v častnem spominu. 30. marca so sodelovali kotmirški pevci pri pevski reviji v Mengšu na Gorenjskem, kjer jih je občinstvo nagradilo z bučnim aplavzom. Višek pa je bil vsekakor nastop Slovenskega okteta v Kotmari vasi. Bil je to zares kulturni praznik. Umetnike iz Ljubljane so pozdravili z domačo pesmijo pevci in pevke mešanega zbora, ki jih vodi od letos naprej Stanko Wrulich z Radiš. V načrtu pa je letos jeseni tudi nastop na Radišah v okviru srečanja koroških pevskih zborov.

Zastopnik SPZ Hanzija Weiss je čestital kotmirškemu društvu za to razgibano dejavnost in še prav posebno poudaril pomen organizira-

nega prosvetnega delovanja v Kotmari vasi, neposredno pred vrati Celovca. Dejavnost pa bo treba še razširiti in tako zajeti čim več ljudi, zlasti mladino. Nove možnosti bi zagotovo nudila glasbena šola, treba pa bo tudi povečati število prijavljenih za dvojezični pouk. Weiss je obljubil vso pomoč, da bi bilo mogoče te cilje tudi doseči.

Po krajši debati in razrešnici so bile na sporedu volitve novega odbora. Predsednik je ostal Joži Pack, novi podpredsednik pa je postal Stanko Adlasnig z Novega sela. Tajnik je postal Vinko Wie-

ser, namestnik Ferdi Kulnik, oba iz Čahorč. Novi blagajnik je Hanzej Waschnig iz Čahorč, namestnik pa Kristl Lajčahar, pd. Marinjak v Kotmari vasi. V odbor sta bila izvoljena tudi učiteljica Rezika Iskra iz Čahorč in Jože Wakounig.

Predsednik Joži Pack se je v imenu novega odbora zahvalil za zaupanje. Nato se je razvila zanimiva in nujna debata o enakopravnosti obeh jezikov, slovenskega in nemškega, v kotmirški občini. Slovenščina ni nikakršen „tuj jezik“ (fremde Sprache), ampak ma-

terinščina precejšnjega dela občanov. V zvezi s tem bodo „Gorjanci“ pripravili javno diskusijo, saj ni prizadeta zaradi krivic diskriminatorične sedmojuljske zakonodaje samo kotmirška občina in njena uprava.

Bile so tudi načrtane glavne smernice za delo v prihodnosti: skrb za mladino, glasbena šola, zbiranje ljudskega blaga (narečje ter krajevna, ledinska in hišna imena). Treba bo pa tudi začeti s pripravami za proslavo stoletnice organiziranega prosvetnega delovanja v Kotmari vasi.

Šentjakob - Ščedem: zlata poroka

Redek jubilej zlate poroke so pred kratkim praznovali pri Ščedemniku v Ščedmu. Zakonca Liza in Joško Miklavčič-Ščedemnik sta si pred 50 leti dala besedo in si obljubila vedno zvestobo. Joško Miklavčič se je v rani mladosti bolj nagibal k študiju, v Celovcu je obiskoval gimnazijo, kjer se je prvič srečal s tedanjimi slovenskimi voditelji in preporoditelji ter se živo zanimal za kulturno-politično dogajanje v Celovcu. Obiskoval je redne kulturne prireditve pri Trabesingerju (danes zapuščen hotel in dijaški dom Haimlinger) v družbi svojih kolegov (med katerimi je bil tudi pokojni dr. Joško Tischler), kar mu v očeh tedanjih profesorjev ni prineslo ravno najboljših priznanj. Predčasno je opustil gimnazijo in se začel učiti za poklic stavca v Mohorjevi tiskarni. Nekaj časa je še ostal v slovenskem dijaškem domu v Ahacljevi in si poglobil prijateljske vezi s svojimi bivšimi sošolci, potem se je preselil v Mohorjevo hišo. Delal je tudi kot zapisnikar pri rožškem sodišču in sledil kot izkušen stavec Mohorjevi tiskarni v Prevalje. Medtem so pri Oriču v Gorinčičah, kjer je bil Joško Miklavčič doma, zgradili novo strojarno („gerbarijo“) in ga privabili v družinsko podjetje domov. Kot nadvse z domovino in domačnostjo povezan mlad fant se je temu klicu domov kar kmalu odzval — doma pa spoznal Rutarjevo Lizo z Dolinčič, ki mu je tudi postala življenjska družica in spremljevalka v vseh lepih in hudih časih. Njen oče je bil kupil majhno kmetijo pri Ščedmu, kjer so dolga leta stanovali podnajemniki, ki se seveda niso dosti brigali za posestvo in je bilo v temu primernem stanju. Liza in Joško sta začela tedaj na lastnem gruntu z eno samo kravo, pač pa z veliko voljo in velikim upanjem v skupno bodočnost, ki pa se je hipoma z izselitvijo spremenila v brezupno pregnanstvo v tujino (Naš tednik je pisal). S še šo-

loobvezno hčerkico Olgo so morali v nekaj minutah zapustiti medtem že čedno domačijo in si obesiti okoli vratu kovinaste ogrlice, kot jih nosijo psi.

Po prvem preplahu je družinski oče spet zbral svojo skoraj že zgubljeno življenjsko voljo in dosegel, da so dovolili ženi in hčerki izstop iz taborišča. V domači kraj se nista smeli vrniti, oče se je spomnil svojega rojaka dr. Tischlerja, ki je moral s svojo družino na Predarlško. Dr. Tischler je brez obotavljanja sprejel Ščedemnikovi v svoje bivališče in jima preskrbel pri nekem kmetu stanovanje in prehrano, ob koncu tretjega rajha pa je sam pripeljal Ščedemnikove s tovarnjakom na opustošeno domačijo.

Spet sta začela letošnja jubilan-

ta pri ničli in danes skrbita kljub visoki starosti še vedno, da je vse v redu. Hčerka Olga se je omožila v Beljak, mlajša Anica pa na Tirolsko, obe pa zelo radi prideta s svojimi družinami domov k dedju in babici, ki sta lani postala že prastarša.

Ob praznovanju zlate poroke v družinskem krogu so napravili tudi izlet na Brezje, Ščedemnik pa se že zelo veseli na svoj letošnji prvi izlet na Bleščečo, ki jo je pomagal kot odbornik Slovenskega planinskega društva in njegov starešina postaviti v osredje našega planinskega dogajanja na Koroškem.

Jubilantoma želimo še mnogo zdravih in srečnih skupnih let na njuni domačiji v ličnem Ščedmu.

Občni zbor

KLUBA SLOVENSkih OBČINSKIH ODBORNIKOV

bo v soboto, 19. maja 1979, ob 14. uri v farni dvorani v Selah.

Istega dne bo ob 10. uri prav tam

PREDAVANJE Z DISKUSIJO O OBČINSKEM PRORAČUNU

(Referent: dr. Herbert Arbesser, vodja občinskega oddelka pri uradu koroške deželne vlade).

STROKOVNA ŠOLA ZA ŽENSKÉ POKLICE ŠOLSkih SESTER ŠENTPETER 25 — 9184 ŠENTJAKOB V ROŽU

OBJAVA

Po odloku Deželnega šolskega sveta je

SPREJEMNI IZPIT ZA 1. RAZRED STROKOVNE ŠOLE ZA ŽENSKÉ POKLICE

v zavodu šolskih sester v Šentpetru pri Šentjakobu v Rožu

V PONEDELJEK, 28. MAJA 1979, OB 9.30 URI.

Interesentke naj prinesejo s seboj pisalne potrebščine in manjka-joče dokumente.

Ker je prostih še nekaj mest, imajo možnost prijave tudi še tiste, ki so rok vpisovanja zamudile.

Vodstvo šole

BENEŠKI SLOVENCi NAVDUŠENI NAD KOROŠKO

Gostovanje beneških Slovencev na Koroškem z „Emigrantom“ ni bilo doživetje le za koroške Slovence, temveč prav tako za beneške Slovence, kakor priča naslednje pismo odgovornemu uredniku NT Nužeju Tolmajerju:

„Vrnili smo se sinoči vsi srečni in veseli. Prepevali smo na celi poti. Za nas je bil obisk in nastopi na Koroškem veliko doživetje, ki ga ne bomo nikoli pozabili. V imenu vseh nastopajočih še enkrat vam hvala za vabilo in za vse, kar ste napravili za nas.

Prijaznost in gostoljubnost vaših ljudi presega vse meje in vsa pričakovanja. Prosimo, da posredujete našo zahvalo — tudi preko časopisa — vsem tistim, ki so nas sprejeli in gostili, posebna zahvala pa naj gre družinam, pri katerih smo prenočili.

Prepričani smo, da bo naš nastop na Koroškem odprl širše možnosti vsestranskega sodelovanja za korist in razvoj naših narodnostnih skupnosti. Zdaj ste vi na vrsti. Težko pričakujemo vaše nastope v Benečiji. Torej na svidenje pri nas!

Sprejmite naše bratske pozdrave!
Izidor Predan

Od ponedeljka, 14. 5. 1979, ob 16. uri, do sobote, 19. 5. 1979, ob 9. uri

MLADINA IZ SALZBURGA
SPOZNAVA KOROŠKO

z informativnim in kulturnim programom Tinjskega doma

Od sobote, 19. 5. 1979, ob 17. uri, do nedelje, 20. 5. 1979, ob 13. uri

SREČANJE MED PROSVETNIM DOMOM GRILLHOF/TIROLSKA IN TINJSKIM DOMOM

z informativnim in izobraževalnim programom

Nastopata: kvintet „Danice“ in ref. Karel Smolle

V torek, 22. 5. 1979

ROMARSKO POTOVANJE V MARIJINO CELJE IN SECKAU

za župnije: Šentrupert, Velikovec, Šentpeter, Ruda, Gorenče

Voditelj: Jože Kopeinig

Od srede, 23. 5. 1979, ob 15. uri, do četrtega, 24. 5. 1979, ob 18. uri

MUZIČNI DNEVI ZA OTROKE „Pesem, igra in rajanje“

Voditelji: sr. Lucija, Nanti in Marija Olip, Martin Pandel

JEZIKOVNI TEČAJ

„Slovenščina za Slovence“

Voditeljja: sr. Mihaela Klun in župnik Lovro Kaselj

Čas: petek, 18. 5. 1979, od 14. do 18. ure

SPD „Zvezda“ v Hodišah vabi na

KULTURNI VEČER

Čas: sobota, 19. 5. 1979, ob 20. uri

Kraj: počitniški dom sindikata (pri Habnarju)

Sodelujejo: Harmonika-ansambel iz Šmartna pri Litiji (Slovenija)

Ansambel Hanzija Artača

Domača tamburaška skupina

SREČANJE KRAJEVNEGA ZDRUŽENJA ZSM BILČOVŠ

z občinsko konferenco ZSM Tržič, ki bo povezano s filmskim večerom v petek, 18. maja 1979, ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

DUNAJSKI KROŽEK

Čas: petek, 18. 5. 1979, ob 19.00

Kraj: ÖMBG-Restaurant, Wien I, Führichgasse 10

19.00: Skupna večerja

20.00: Dr. Valentin Inzko: Zgodovina Slovencev do leta 1918

22.00: Družabni del večera

● ŠENTJAKOB

Majdi in Jakobu Wüster se je rodil sin, kateremu sta dala ime Tim-Oliver. Mladi družini čestitamo!

● ŠENTJAKOB — REKA

Pri Habnarju na Reki se veselijo najmlajšega sina Kristjana, ki se je rodil tik pred materinskim dnem. Čestitamo!

● ČESTITAMO!

Pred kratkim je promoviral na dunajski univerzi za doktorja medicine Janko Jaklitsch, sin šolskega ravnatelja Jaklitscha iz Sel. Janko Jaklitsch je maturiral leta 1971 na Slovenski gimnaziji.

WAGNER INFORMIRAL KLUB SLOVENSkih OBČINSKIH ODBORNIKOV

Dne 9. maja 1979 je deželni glavar Leopold Wagner sprejel zastopnike Kluba slovenskih občinskih odbornikov in jih informiral o nameravani spremembi volilnih okrožij za deželnozbornske volitve.

Klub slovenskih občinskih odbornikov ugotavlja, da ni bil udeležen pri pogajanjih, marveč je to bila zgolj informacija o iniciativnem predlogu koroške SPÖ.

Nadaljuje se torej tradicija, da se dvojezično ozemlje razkosa in priključuje enojezičnemu nemškemu, kar naj prepreči uspešno samostojno kandidaturu.

VABILO

Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu prirčno vabi na

ŠOLSKO AKADEMIJO

ki bo v nedeljo, dne 27. maja 1979, ob 14.30 v Delavski zbornici (Arbeiterkammer) v Celovcu.

Ob mednarodnem letu otroka prirejamo letos šolsko akademijo pod geslom

TU SMO, VAŠI OTROCI!

Na sporedu je komemoracija za umrlim prvim ravnateljem Slovenske gimnazije dr. J. Tischlerjem; nato sledijo pevske in instrumentalne točke, jazz-gimnastika in recitacije. V prvem delu akademije nastopajo otroci dvojezičnih otroških vrtcev iz Šentpetra pri Šentjakobu v Rožu in iz Celovca.

V prostoru pred dvorano bo spet bazar dijaških izdelkov. Dobiček bo služil podpiranju učencev.

Svetujemo in prosimo, da si vstopnice pravočasno preskrbite v pisarni Zvezne gimnazije za Slovence.

RAVNATELJSTVO

JOHANNES RÖSSLER:

PAMETNA TAJNICA

Iskal sem novo tajnico. To pot sem hotel izredno pametno tajnico. Tajnico s solidno splošno izobrazbo, ki se bo hitro znašla pri diktiranju in ki bo — to nikoli ne škoduje — tudi prijetne zunanjo-sti.

„Kako pametna je ta tajnica,“ govore ljudje, in „kako pameten in inteligenten mora biti šele njen šef!“

Vstopila je prva kandidatka. Bila je lepa in graciozna.

„Imel sem težave z zadnjo tajnico,“ sem ji dejal. „Bila je zabita kot zemlja. Zato iščem to pot pametno in inteligentno tajnico. Posli gredo laže od rok, če ima tudi druga stran solidno splošno izobrazbo. Zastavil bi vam nekaj vprašanj, če dovolite.“

„Prosim. Z veseljem.“

„Kako se imenuje glavno mesto Norveške?“

„Kopenhagen.“

„Žal ne. Glavno mesto Norveške je Oslo. No, malo ste se zmotili in zmedli. To se na izpitih rado zgodi. Nič hudega. Pojdiva naprej. Za čim je trpel Beethoven?“

Malo je pomislila. Potem se je odločila:

„Nikoli ni imel denarja.“

Postavil sem ji še tretje vprašanje: „Kaj je fjord?“

„To je znana znamka avtomobilov,“ je ustrelila.

„Ne bo držalo. Znamka avtomobilov je ford. Fjord je ozek in dolg morski zaliv med strmimi obalami, draga gospodična. Zapisal si bom vaše ime. Obvestil vas bom po pošti...“

Druga kandidatkinja je bila visoka plavalaska. Prišla je naravnost s tekmovanja za kraljico lepote. Pri zadnjem izboru je izpadla.

„Delovno mesto je dokaj zahtevno,“ sem začel. „Zato sem vam nameraval postaviti tri vprašanja, če dovolite.“

„Prosim,“ je rekla, „kar izvolite.“

„Kdo je uglasbil Veselo vdo-vo?“

„Mozart!“

„Ne. Mozart je zložil Čarobno piščal. Ali morda veste, kdo je napisal besedilo za Čarobno piščal?“

„Karl May.“

Zastavil sem ji še tretje vprašanje:

„Kaj je eldorado?“

„Vrsta večerne toalete.“

Tretja kandidatka je čakala v predsobi.

Prosil sem jo, naj vstopi. Bila je čudovito lepa. Možgani so mi odpovedali. Nemo sem ji pokazal stol. Pustimo ta neumna vprašanja!

Vzel jo bom v službo tudi brez njih!

„Gospodična,“ sem začel, „vi...“

Dvignila je glavo in spregovorila:

„Imela sem težave z zadnjim šefom. Bil je zabit kot zemlja. Zato iščem to pot pametnega in inteligentnega šefa. Posli gredo še laže izpod rok, če ima tudi druga stran

solidno splošno izobrazbo. Zato vam nameravam postaviti tri vprašanja.“

Preplašen sem se sesedel na stol.

„Prosim,“ sem zajecjal.

„Kdaj in kje se je rodil Goethe?“

„V Weimarju,“ sem šepnil, „letnico pa sem pozabil.“

„Leta 1749 in razen tega v Frankfurtu.“

Drugo vprašanje:

„Na katerem otoku se je izkrcal Robinzon?“

„Na otoku Cruso,“ sem razburjeno znil. Takoj sem videl, da sem ga spet polomil.

„Zdaj še zadnje vprašanje, nekaj lažjega: kaj je to tonzura?“

„To je tisto, kar imam na glavi.“

„Ni res. Vi imate čisto navadno plešo!“ je rekla lepota in vstala. Potem je dodala:

„Trenutno se ne morem odločiti; pismeno vas bom obvestila.“

Odšla je. Obsedel sem in pokopal vse svoje nade. Za tajnico sem sprejel prvo naslednjo kandidatko. Bila je v stalnem boju s pravopisom in vsak trenutek me je hodila kaj vpraševati v mojo pisarno, ker ni znala prebrati svojega lastnega stenograma.

Takrat sem bil menda edini zdravnik na Gvinejskem griču. Dandanes imajo nemara nekateri od otrok, ki sem jih bil tiste čase spravil na svet, tukaj svojo zdravniško prakso. Ampak tistikrat sem vse delal sam. Imel sem rad te ljudi, bili so v redu. Italijanski kmetje iz krajev južno od Neaplja, vsaj večina jih je bila tam; stanovali so v malih kočah — opravljali so delo, ki so ga pač imeli pri ro-

Zakaj neki ne bi šel! Bilo je sveže lunijsko jutro. Moral sem narediti samo nekaj korakov po cesti — imel sem razgled po vsem New Yorku, ki se je širil pod menoj, in čez travnike, ki so pravkar ozeleneli. Odrinil sem nizko lesno vrtno ograje.

Starec mi je odprl hišna vrata, še preden sem utegnil potrkati. Smehljaj se je in iz spoštovanja do zdravnika nekajkrat sklonil gla-

vo ter pokazal kvišku. Niti besedice ni znal angleško, jaz pa ne italijansko. In pri tem je ostalo.

Bil je čudovit. Častitljiv, ljubezniv človek, skoraj tako velik kot njegova hišica, z dolgimi belimi lasmi in velikanskimi sivimi brki. Z vsakim gibom je izpričeval nekakšno staromodno vljudnost. Nazadnje je izustil nekaj besed, kot da bi mi hotel dati vedeti, kako mu je žal, da ne govori angleški, in je nekajkrat pokazal kvišku.

Tam, kjer sem tisti hip stal, je bil en sam tesen prostor, ki je v sebi združeval prav vse: v enem kotu je bila kuhinja, jedli so tik zraven in malo naprej je bila miza, za katero si lahko sproščeno pokramljali s prijatelji in znanci. Vse je bilo brezhibno čisto in je dišalo po česnu, popru in olivnem olju, kot je bilo v navadi v teh kmečkih hišah.

Zadaj je bil drug prostor. Vanj

Njen obraz je bil kot iz usnja in prepreden z globokimi gubami; taki postanejo sčasoma stari kmečki obrazi, toda na tem se je odražal enaki potrpežljivi smehljaj kot na obrazu starca, ki je ostal spodaj. Beli lasje so obrobljali njen obraz kot srebrn okvir. Sploh ni bila videti bolna.

Spregovorila je nekaj besed, ves čas se je smehljala, jaz pa sem razumel le toliko, da ji nič ni in da ne potrebuje zdravnika in da bi bila že zdavnaj vstala, če bi ji bili drugi dovolili — ali nekaj takega. Ko sem prislunil bitju njenega srca in pretipal njeno telo, sem ji rekel, da lahko vstane, kadar hoče, in ko sem se poslovil in zlezel navzdol po lestvi, se je že začela kobacati iz postelje.

Spodaj je starec čakal name. Skupaj sva odšla k vratom in trudil sem se, da bi mu razložil, kaj sem ugotovil. Priklonil se mi

je in izrekel nekaj italijanskih besed. Toliko sem ga razumel, da sem dojel, da se mi zahvaljuje za trud in da mu je žal, ker nima denarja — in tako naprej.

Pri vratih sva obmolnila. Nastal je eden tistih neprijetnih premorov, do katerih pride med pogovorom dveh ali več tujcev, ki hočejo drug na drugega narediti dober vtis. Potem ko sva malce zmedena nekaj trenutkov stala eden poleg drugega, sem videl, da je segel v žep, nekaj izvlekel iz njega in mi pomolil tisto stvar.

Bila je drobna srebrna škatlica, dolga in široka približno tri ter visoka dva centimetra. Na pokrovčku je bila podobica ženske sredi rož. Vzel sem škatlico v dlan, vendar nisem vedel, kaj pričakuje od mene. Mar mi jo je hotel podariti?

Ko je opazil mojo zmedo, je izredno vljudno segel po škatlici. Vrnil sem mu jo. Vzel jo je v roko in jo odprl. Očitno je bil v njej nekakšen rjav prah. Prijel je ščepec s palcem in kazalcem desne roke, si ga natresel na hrbet leve dlani in...

Seveda, njuhanec! Bil sem navdušen.

Potem ko je vdihnil prah najprej skozi eno, potem pa še skozi drugo nosnico, mi je vrnil škatlico — to je bila ena najbolj ljubeznivih in očarljivih kretenj, kar sem jih kdajkoli doživel.

Posnemal sem ga, kolikor se mi je pač posrečilo in kihnil skupaj z njim. Potem je bilo za nekaj minut z menoj konec. Nisem mogel nehati kihati. Očitno sem pretiral. Nazadnje sem skozi solze poleg sebe spet zagledal starca, ki se je smehljaj — doživetje kakršnega na tem svetu ne bom več deležen.

WILLIAM CARLOS WILLIAMS:

Dobri stari običaji

ki, tako so se preživljali in se nekako prebijali naprej.

Med drugim je tam stala majhna lesena hišica, lahko bi jih rekli kar lesen zaboj; že dolgo časa me je privlačila. Stala je sredi vrtička in včasih se je pri vratih pokazal starec. Kar stal je tam z veliko zakrivljeno pipo v ustih in je zadovoljno pihal predse.

Seveda sem nekega dne zašel tudi v to hišico.

Obiskal sem nekega otroka pri Petrellovih ali Albinovih ali kakorkoli so se že pisali, in — to se je često dogajalo — ko sem nameraval oditi, me je gospodinja pri vratih smehljaje se zadržala.

„Doktor, zelo bi vam bila hvaležna, če bi obiskali še najina ostarela soseda. Ona je bolna. Nikogar noče poklicati, pa vseeno stopite tja. Se vam bom ob drugi priložnosti že nekako oddolžila. Boste šli — meni na ljubo?“

vo ter pokazal kvišku. Niti besedice ni znal angleško, jaz pa ne italijansko. In pri tem je ostalo.

Bil je čudovit. Častitljiv, ljubezniv človek, skoraj tako velik kot njegova hišica, z dolgimi belimi lasmi in velikanskimi sivimi brki. Z vsakim gibom je izpričeval nekakšno staromodno vljudnost. Nazadnje je izustil nekaj besed, kot da bi mi hotel dati vedeti, kako mu je žal, da ne govori angleški, in je nekajkrat pokazal kvišku.

Tam, kjer sem tisti hip stal, je bil en sam tesen prostor, ki je v sebi združeval prav vse: v enem kotu je bila kuhinja, jedli so tik zraven in malo naprej je bila miza, za katero si lahko sproščeno pokramljali s prijatelji in znanci. Vse je bilo brezhibno čisto in je dišalo po česnu, popru in olivnem olju, kot je bilo v navadi v teh kmečkih hišah.

Zadaj je bil drug prostor. Vanj

nabor hitlerski oblastniki. Stanka pa so hitlerjanci izgnali iz daljne poljske domovine. Veliko so imeli ti fantje skupnega: Preradi so prepevali, kljub pasjemu času so bili pristni šaljivci — in zaupali so drug drugemu, kako odklanjajo Hitlerja in vojsko. Ko je prišel slikat Zdravko napovedano nedeljsko popoldne trojko, so sedeli za domom pri zelniku. Stanko jima je prepeval novo poljsko pesem.

Pomenilo je nekaj, če si se vozil iz Sosednja z biciklom. Tako je tudi fant stiskal pfenige in štedil za kolo. Seveda novega ne bo dosegel. To je vedel. Ko so bili bicikli tik pred izbruhom druge svetovne vojne še v prosti prodaji, ni bilo dovolj denarja. Pri marsikaterem okoličanu ne. Pa tudi tržanu ne. Ko pa je imel fant že nekaj mark prihranjenih, ni bilo upati na nakazilo pri občini. Tako je zbarkeval, kje bi imel kdo rabljeno kolo na prodaj. Tudi drugi svojci so mu pomagali poizvedovati. Na vsem lepem mu je sredi trga pritiščal Lojzov Jaka bicikel starejšega tipa. Brez obotavljanja je neizkušenelec dal zahtevanih 40 RM — in se urezal. Gume so bile obvožene. Zračnice niso niti do pol poti v Sosednje držale. Sploh pa je bilo kolo preveliko — ali pa je bil fantalin premajhen. Z največjo težavo ga je pritiščal domov v strmino. Dejal pa si je: Kolo imam — svoj lastni prvi bicikel!

Končno je bilo pismo na pošti, v katerem je sporočalo ravnateljstvo celovškega učiteljskega, da se začne pouk na Staatslehrerbildungsanstalt Krain-

burg 13. oktobra 1942. Ves čas ni bilo nobene pošte od nikoder, odkar je bilo treba vrniti izpolnjeno polo glede obiska celovškega ali kranjskega učiteljskega. V prvem slučaju jemljejo samo dijake, ki so se zasebno oskrbeli s stanovanjem v mestu ali neposredni bližini! Vsi ostali pridejo v poštev za drugi primer: Kranj!

Kako je bilo, ko sem se peljal na sprejemni izpit v rajshšportšule 5 v Landskronu pri Beljaku, zavrti fant spominski film: S kakim strahom sem se podal na pot. Pred domačimi sem se delal seveda mirnega in trdnega. Odkar pa je bil spor s fenlajnfirarjem in klofutačem iz šestega razreda, bi najraje vrnil tiste črne kratke hlače in rjavo srajco s črno ruto. Dasi banfirer v rjavi hiši v Velikovcu ni dejal, da moram po izpitu oddati uniformo pri fenlajnfirarju v trgu. Vedno se še stresem, da sem spravil vase toliko poguma in se peljal s kolesom v Velikovec in poizvedel za hišo, kjer je banfirer. Najprve sem hodil po pločniku gor in dol, pa sestavljal „strumni nastop“ pred rjavim mladinskim vodjem. Že sem bil pripravljen, pa sem pred vrati zopet zbežal še za naslednje kolovratenje po pločniku. Pripovedoval sem si, da moram, da moram, da moram... Počasi bom napravil predpisani „strumni nastop“ in glasno povedal, zakaj rabim uniformo. Končno sem res stal gori neke v drugem nadstropju v sobi, ki ima okna proti ulici Drugega maja. V tej ulici je v nekdanji Košakovi gostilni služila moja prababica Klara, preden se je poročila in morala doma prevzeti gorsko

Valentin Polanšek

12

Križ s križi

Milkin oče je bil pri vojaki. Mati so sami doma z večšo roko opravljali čebele. Zato so želeli, naj jih fant fotografira pred čebelnjakom, da bodo sliko poslali možu. Ko so prišli Zgornji dedej od šmarješke procesije z nazaj potisnjenim klobukom, so jim babica skuhalo močnega čaja in fant ju je povedel na prosto. Slikal bi ju rad. Kam ju naj postavi? Dedej so napeli prsi in se uprli na obe palici. Babica jim je ogrnila suknjič. Sama pa je držala lonček, iz katerega so dedej popili čaj. Fant je pritisnil — in si je pridobil uspelo sliko o priljubljenih svojcih za bodoče dni. Fantalin pa je bil jako vesel in ponosen, da je uspela slika trojke: Zvamančarjev Jozi, njegov bratranec in Žarjekov deportiranec Poljak Stanko. Vsi trije so se radi dobivali zdaj pri Joziju, zdaj drugje, na takem kraju pač, da jih ne bi zasačili žandarji. Jozej zaradi telesne hibe ni bil potrjen za vojake. Bratrančevemu očetu pa so leta 1920 z nastankom meje v domačem kraju odvzeli prvotno državljanstvo. Zdaj Zvonka niso klicali na

TV AVSTRIJA

1. SPORED

NEDELJA, 20. maja: 15.05 Moj prijatelj diamantski Joe — 16.45 National geographic — 17.30 Cebela Maja — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Club seniorjev — 18.30 Zmenek z živalmi — 19.00 Avstrija v sliki ob nedeljah (Koroška) — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Tisti, ki se dajo zapeljati — 22.20 Šport — 22.30 Nočni izbor.

PONEDELJEK, 21. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Šolska TV: Metode in modeli — 10.30 Glasba zate — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Pikica nogavička — 17.55 Za lahko nčo — 18.00 Švicarska družina Robinson — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Šport ob ponedeljkih — 21.00 Ceste San Francisca — 21.45 Poročila — 21.50 Večerni šport.

TOREK, 22. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Angleščina — 10.00 Šolska TV: Materija in prostor — 10.30 Vedno samo zaradi tebe — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Oddaja z mišjo — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Živalski svet — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Klaus Maria Brandauer — zakaj ta teater? — 21.00 Kultura zemlje — 21.45 Ljudje v Manhattanu — 22.30 Poročila in šport.

SREDA, 23. maja: 9.00 Oddaja z mišjo — 9.30 Italijano in rosso e blu — 10.00 Šolska TV: Talna voda — 10.30 Raztreseni — 17.00 Čudni ptič — 17.25 Rdeči avtobus — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Očetje cunje — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo in športom — 20.00 Vico Torriani prezentira folkloro iz Perua — 21.00 Posnetek 2. UEFA-cup-finala — 22.20 Poročila in šport — 22.30 V slabi družbi.

ČETRTEK, 24. maja: 15.00 Prepovedano drevo — 16.30 Storm: „Regentrude“ — 17.40 Telefon — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Prostor za živali — 18.45 Ljudska glasba — 19.15 Mi človekovi otroci — 19.25 Kristjan v času — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.50 Šport — 20.15 Hedda Gabler — 22.50 Janez Nepomuk.

PETEK, 25. maja: 9.00 Am, dam, des — 9.30 Izobrazba v podjetju — 10.00 Šolska TV: Emil Nolde in ekspresionizem — 10.30 Club seniorjev — 11.00 Prepovedano drevo — 17.00 Am, dam, des — 17.25 Deset prašičkov — 17.30 Slike naše zemlje — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Muppets-šov — 18.30 Mi, družinska oddaja — 19.00 Avstrija v sliki — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo

in športom — 20.15 Wencke Myrhe: Mehika ole — 21.10 Na poti — 21.55 Šport — 22.05 Vikend šampiona — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 26. maja: 15.35 Jaz in moji zeti — 17.00 Jolly-predal — 17.30 Pinocchio — 17.55 Za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Dober večer... Heinz Conrads — 19.00 Avstrija v sliki z aktualno Južnotirolsko — 19.30 Čas v sliki 1 s kulturo — 19.55 Šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.55 Šport — 22.10 Vprašanja kristjana — 22.20 Gangster Ho.

PETEK, 25. maja: 18.00 Orientacija — 18.30 Portret — 19.30 Trailer — 20.15 Poslikana zemlja — 21.10 Kronika Adamovih — 22.10 Čas v sliki 2 s kulturo ter karikaturami tedna — 22.45 Mednarodni šov ob petkih.

SOBOTA, 26. maja: 17.00 Club regional — 18.00 Na svidenje v Bullerbju — 19.15 Mednarodni meeting v peteroboju — 19.35 Munsterjevi — 20.00 Galerija — 20.15 Preden se prične igra — 20.30 Služabnik dveh gospodov — 22.20 Jazz ob sobotah: Art Blakeys Jazz Messengers.

braževalna oddaja — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladi za mlade — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 V gosti senci — 21.40 Mozaik kratkega filma — 22.55 TV dnevnik.

TOREK, 22. maja: 8.45 TV v šoli: Čas zorenja, Ali ste vedeli, Vesolje, TV vrtec, Dnevnik 10 — 10.00 TV v šoli: Zemljepis, Risanka, Glasbeni pouk — 14.45 TV v šoli, ponovitev — 17.30 Poročila — 17.35 Folklor Gora: Švedska — 18.05 Mali svet — 18.35 Obzornik — 18.45 Mostovi, oddaja v madžarščini — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Dokumentarna oddaja — 20.45 Korenine — 21.35 TV dnevnik — 21.50 Iz koncertnih dvoran: H. Berlioz: Fantastična simfonija.

SREDA, 23. maja: 9.00 TV v šoli: Pogovor z M. Antičem, Zgodovina, Rabska kronika — 10.00 TV v šoli: Izobraževalni film, Risanka, Kocka, kocka, Reportaža — 17.40 Poročila — 17.45 Z besedo in sliko: Mladi kralj — 18.00 Od slike do slike — 18.25 Ne prezrite — 18.40 Obzornik — 18.50 Zgodnja glasbila — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Film tedna ali Športna sredo.

ČETRTEK, 24. maja: 8.55 TV v šoli: Klub mladih tehnikov, Vzhodna Make donija — 10.00 TV v šoli: Francoščina — 10.30 TV v šoli: Umetnost, Risanka, Kemija — 14.45 TV v šoli, ponovitev — 16.25 Guccio in Cezar, otroška serija — 16.35 Obzornik — 16.45 Finale za jugoslovanski nogometni pokal, prenos — 18.45 Čarobno sedlo — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.05 V živo.

PETEK, 25. maja: 16.25 Poročila — 16.30 Praznični šolski spored — 17.25 Deček Skok — 17.40 Otroci kamnov — 18.05 Slovenski rock: Sončna pot — 18.35 Obzornik — 18.45 Človekovo telo — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.55 Prireditev ob dnevu mladosti, prenos — 21.00 Mladina poje — 21.55 TV dnevnik — 22.10 625 — 22.30 Frank Ross spet na svobodi, serijski film.

SOBOTA, 26. maja: 8.00 Poročila — 8.05 Guccio in Cezar — 8.15 Vrtec na obisku: Zmajev ples — 8.30 Z besedo

20.00 Offenbachove norčije — 21.00 TV žehnik — 21.35 TV dnevnik — 21.50 Bonny in Clyde.

TV Ljubljana 2. spored

NEDELJA, 20. maja: 15.10 Nedeljsko popoldne — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Skrivnosti morja — 20.50 Včeraj, danes, jutri — 21.10 Film tedna.

PONEDELJEK, 21. maja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Pravljica — 18.00 Otroška serija — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Mladi za mlade — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Športna oddaja — 20.35 Aktualnosti — 21.05 Poročila — 21.30 Celovečerni film.

TOREK, 22. maja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Pionirski TV studio — 18.15 Nove knjige — 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Signali, aktualna oddaja — 21.00 Celovečerni film — 22.40 TV dnevnik.

SREDA, 23. maja: 17.10 TV dnevnik v madžarščini — 17.30 TV dnevnik — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Izobraževalna oddaja — 18.45 Popularna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Izbor v sredo — 21.30 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 TV dnevnik — 22.30 Dokumentarna oddaja.

ČETRTEK, 24. maja: 18.45 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Neposredni stiki — 22.00 Poročila.

PETEK, 25. maja: 17.50 TV koledar — 17.45 Otroška oddaja — 18.15 Družbena tema — 18.45 Risanka — 19.00 Zborovske pesmi — 19.30 TV dnevnik — 19.55 Prireditev ob dnevu mladosti — 21.00 Včeraj, danes, jutri — 21.20 Človek in čas — 21.50 Glasbeni atelje — 22.10 Zabavno-glasbena oddaja.

SOBOTA, 26. maja: 18.55 Poročila — 19.00 Narodna glasba — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Glasbena oddaja — 21.00 Poročila — 21.10 Feljton.

DAROVI

Johan Leitgeb,	50.—
Šmihel nad Pliberkom	50.—
Pavel Wutte, Strpna vas	50.—
Johan Bricman, Strpna vas	50.—
Andrej Wutte, Pogrče	50.—
Andrej Mičej, Sentvid v Podjuni	50.—
Marija Polzer	50.—
Marija Potočnik, Vesele	50.—
Maks Mihor, Kotmara vas	50.—
Franc Buchwald, Nonča vas	40.—
Matevž Wakounig, Bistrica	40.—
Marija Böhm, Velika vas	40.—
Dr. Kristijan Pušnik, Šentjakob	40.—
Terezija Gröblacher, Trebinje	40.—
Marija Adlasnig, Novo Selo	40.—
Franc Wutte, Mohličje	40.—
Johan Kušej,	40.—
Šmihel nad Pliberkom	40.—
Jožef Kristof, Velika vas	30.—
Marta Kunčič, Šentpeter	30.—
Janez Miki, Pečnica	30.—
Rozi Petschnig, Zgornje Borovlje	30.—
Martin Ressmann, Ledince	30.—

RADIO CELOVEC SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA 20. MAJA:
07.05—07.35 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 21. MAJA:
14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Nekoroški zbori.

TOREK, 22. MAJA:
09.30—10.00 Pisani svet: M. Kumer-Crčej: Paberki iz Rusije I. — 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Sport — Zanimalo vas bo (L. Detela: „Tisoč in en večer“ — spomini pevca Antona Dermote).

SREDA, 23. MAJA:
14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Komorna glasba — Koroški kulturni pregled.

ČETRTEK, 24. MAJA:
07.05—07.35 Vnebohod (praznična oddaja).

PETEK, 25. MAJA:
09.15—09.30 „Ubežni kralj“ (9. šolska radijska oddaja za šolarje od 4. do 8. šolske stopnje) — 14.10—15.00 Celovski radijski dnevnik — Zabavna glasba — Spominjamo se.

SOBOTA, 26. MAJA:
09.45—10.30 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

TV Avstrija 2. spored

NEDELJA, 20. maja: 13.00 Evropsko prvenstvo v telovadbi moških in mednarodni teniški turnir žensk — 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 Pregled — 18.00 Splendor — 19.15 Ndumu — 20.00 Knjižni bazar — 20.15 Trič-truč — 21.45 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 21. maja: 18.00 Angleščina — 18.30 National geographic — 19.30 Orientacija — 20.00 Ljudje v Manhattanu — 20.45 Dvorčak: Simfonija z novega sveta — 21.35 Čas v sliki 2 — 22.05 Girolimoni, pošast Rima.

TOREK, 22. maja: 18.00 Italijanščina — 18.30 Znanje aktualno — 19.30 Jazzgimnastika — 20.00 Claudine — 21.30 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.05 Club 2.

SREDA, 23. maja: 18.00 Francoščina — 18.30 Pregled — 19.00 Izobrazba v podjetju — 19.30 Zgodba zadaj za zgodbo — 20.00 Teleobjektiv — 21.00 Trailer — 21.45 Čas v sliki 2 s kulturo — 22.20 Lorient V.

ČETRTEK, 24. maja: 14.30 Šolska liga — finale deklet v odbojki — 16.30 Namiznoteniška gala — 18.00 No minor vices — 19.35 Direttissima k Bogu — 20.00 Galerija — 20.15 Paper moon.

TV Ljubljana 1. SPORED

NEDELJA, 20. maja: 9.00 Poročila — 9.05 Za nedeljsko dobro jutro: Ansambel Borisa Franka in M. Kumra — 9.35 Dickens iz Londona — 10.25 Sezamova ulica, otroška serija — 11.25 Mozaik — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Poročila — Katastrofe, dokumentarni film — Orhideje — Veseli tobogan: Velika Nedelja — Subotica 79, festival zabavne glasbe — Športna poročila — Evropsko prvenstvo v orodni telovadbi za moške — Poročila — Kačji brlog — 19.15 Risanka — 19.20 Cikcak — 19.30 TV dnevnik — 20.00 Tale — 21.05 30 let Radia Koper, dokumentarna oddaja — 21.40 TV dnevnik — 21.55 Glasbena medigra — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 21. maja: 9.00 TV v šoli: Likovni pouk, Vloga Jugoslavije v svetu, Za prosti čas, Zdravila — 10.00 TV v šoli: Materinščina, Risanka, Fizika — 11.10 TV v šoli: Za najmlajše — 15.00 TV v šoli, ponovitev — 16.00 TV v šoli, ponovitev — 17.15 Poročila — 17.20 Vrtec na obisku: Zmajev ples — 17.35 Katastrofe, dokumentarni film — 18.05 Za naše otroke, izo-

dobno kot se je kdaj pri nas doma sosedov sinek spakedral, s kazalcem med ustnicami vibriral, spuščal glasove v raznih višinah in zatrjeval, zdaj govori ta jezik, zdaj drugega. V radiu menda dobiš na večer cel svet. Pa slišiš kako klepečejo po svetu.

Mnogo je bilo nas takih molčečnikov kot sem bil jaz, ki so odgovarjali le na vprašanja in še to bolj počasi kot bi v temi muhe lovili.

Prvi dogodek v velikanski enonadstropni baraki, kjer nas bodo menda pripravili tri dni, je bil z mojim kosom kuhanega svinjskega prekajenca, ki so mi ga dali doma v nahrbtnik. Kaj takega se pri nas drugače ni dogajalo. Da bi en sam človek odnesel cel kos mesa od hiše! Pa še otrok povrhu! Res, ob tem kosu mesa se mi je prvič nekaj posvetilo in nato stožilo po domačih. Začel sem ponujati posteljnim sosedom dišečega prekajenca. Opoldne so namreč v jedilnici izdali požrešno povelje: Vse jestvine v kuhinji oddati! Moji tovariši mladci pa so jedli meso s takim užitek, da sem začel dvomiti, če bo še kaj oddati. Moja najbližnja sosedica sta bila takega mnenja, da bi bilo nepotrebno, tako dobro reč oddati. Takoj sem take besede položil na tehtnico nastrobljenih gesel: Povelje je zato, da se izpolnjuje! Prišel sem do zaključka, da sosedica nista tako rjava po duši, kot so rjave uniform-srajce. Ko sta bila zaposlena malce stran v omari, sem ujel koščke slovenske govornice. To mi je zopet toliko pomagalo kot spomin na prababico Klaro v Velikovcu.

Potem se je začelo. Proti večeru je bil napoveda-

ni apel. To sem prvič doživel. Kakšne trume mladcev nas je stalo v štirikotniku na velikem dvorišču. Kar mi ni šlo v glavo, je bilo noro vpitje. Sploh nihče ni govoril v normalnem tonu. Vse je kričalo. Pa žvižgalo. Zdaj je bila moja rešitev, da sem stal v bližini svojih prekajenčevih sosedov, ki sta se očitno bolj spoznala v nastalem cirkusu. Od njih sem dobil tudi pojasnilo, da so pač povelja, ki jih je treba strumno izvesti, da je treba biti hiter in „cakig“, kar sem spet prvič čul. O domača glorijska, na vsak korak je bilo toliko novega in grozečega, na kar si moral takoj reagirati! Pravim, pravim, sreča, da sem imel kos domače slanine in z njo pridobil dobra rožanska soseda.

Tudi ponoči ni bilo miru pred temi žvižgi in kričaji. Enkrat so zavpili, da je kontrola umitih nog. Ko smo komaj malce zadremuckali, že spet ti zoprni zboldljaji žvižgov in klicev-povelj: V treh minutah stoji vsaka skupina na zbornem mestu. O glorijska domača, kateri skupini pripadam, kje je zborna mesto, kako naj to vem?! Pa so se spet nebesa odprla v podobi pričujočih Rožanov, ki sta mi pomagala tudi napraviti red v omari in urediti postelj. Zabičevala sta mi, da je treba samo njiu posnemati. Vmes me je še eden spraševal, ali nisem nikdar bil na kakšnem šotorišču. Tak „šlif in cug“ vlada tod. To je menda treba, da bomo postali „trpežni kakor usnje, spretni kakor hrti in trdi kakor Kruppovo jeklo“.

(Dalje prihodnjic)

kmetijo. Ta misel mi je bila v veliko oporo. Češ nisem v tako tujem kraju, saj je prababica že pred več kot sedemdesetimi leti tukaj delala. Četudi je bila velika zmaga zame nad samim seboj, ko sem zapustil rjavo hišo z zavojem, v katerem je bila hajt-uniforma. Bil pa sem silno razočaran, da so mi dali take navadne klotaste hlače in ne one debelejše iz črnega žameta. No — pa se popeljem na sprejemni izpit. Povsod so lezli v vlak taki mladinci kot jaz. Na obeh se je marsikateremu poznalo, da tiči še z vso dušo v domačem okrilju in da mu nemščina prav tako kot meni ne teče kaj prida, ker tako zvesto in olikano molčijo. Le redki so, ki gobezajo. To pa sem čul v pregovorih, da taki najmanj znajo in iz šestega razreda sem imel tudi potrdilo take rečenice. Največji dogodek zame je bila že sama vožnja z vlakom. Le trikrat sem se pred tem peljal z vlakom do Celovca. Naprej pa je bila zame neznan skrivnost. Pridružil sem se skupini, ki je v Celovcu presedla na beljaški vlak in delal to, kar so delali drugi, namreč vtis, da je taka vožnja znana vsakdanjost. Nič ni laže kot malce se postavljati, sploh če v bližini slutiš nekoga, pri katerem kar ovohaš, da je še večji bojzljivec kot si ti.

Pokrajina okoli rajhsšportšule 5 je čudovita. Vreme prelepo. Vse to je pravljico zamotavalo mladce. Samo z jezikom je bila problematika. Med fantalini so bili taki, katerih nisem mogel razumeti. Potem so bili spet drugi, ki so tako hitro govorili. Po-

Rudi Lampichler, Andrej Lampichler, Hanzi Woschitz, Lojze Seklej, Šimon Wrulich, Tomaž Ogris, Nužej Lampichler.

„... kmalu po mladeniškem shodu na Brezjah se je začelo tudi na Koroškem malo svitati, in kmalu se je ustanovilo dvojno izobraževalno društvo, eno na Ziljski Bistrici, drugo pa na Radišah... Z izobraževalnim društvom na Radišah, ki šteje zdaj že nad 200 članov, smo postavili blizu Celovca in jezikovne meje trdnjavo, ki mora biti hujša od Port Arthurja; kajti Port Arthur je padel, naša trdnjava pa ne bo in tudi ne sme pasti; prej bi si morali od njej razbiti vsi nasprotniki svoje, čeprav trde buče... Zemlja, v katero mora sejati izobraževalno društvo na Koroškem seme domovinske ljubezni, je že pokvarjena; že v šoli je zasejal naš sovražnik ljulko nemškutarije v nedolžna otroška srca...“

„... vsak lahko vidi, da je društvu velika društvena soba za zborovanja neobhodno potrebna. Ker pri nas še v gostilni ni prostorne

tako malo znan. Razgled, ki se nudi iz radiških gor, je očarljiv. Na zapadno stran se ti odpira krasen pogled na Celovec in deloma Vrbsko jezero ter daleč čez Gosposvetsko naravo. Na vzhodno stran ti je odprta cela Podjuna do Svinjske planine in Karavank. Na južni strani pa je krasen razgled po celi Rožni dolini in na naše planine, ki so pravi gorski velikani, kot na primer visoki Obir, Košuta, Peca in druge nam dobro znane planine. Le na jugozapadno stran je svet bolj raven, da ti zapira razgled v daljavo. Zemlja je suha, peščena in skopa ter daje za silo kruha samo tistemu, ki jo ljubi, neguje in skrbno obdeluje... Med dobro obdelanimi polji in travniki pa stojijo obdani od vseh strani s sadnim drevjem preprosti, skromni, a čedni kmečki domovi, deloma posamezni, deloma pa v majhnih vaseh. Med temi se razprostirajo

danes straši na tem mestu, ker ba je neki krivični grof ne najde miru. Sicer pa o tem gradu ni nobenega sledu. Isto bo najbrž tudi z nemirnim duhom, ki tam ponoči straši... Politično so spadale Radiše večinoma v Grabštanj, le nekaj kmetij je spadalo v Gospo Sveto, Humberk in Vetrinj. Še dandanes živi med ljudstvom spomin na čase, ko so vozili žito grom v Grabštanj in Gospo Sveto in hodili delat na grajska polja in če so pregrešili, so bili tam tudi kaznovani. V dobi „vsemogočnega“ tretjega rajha so igrane radiške gore zelo važno vlogo. Zgodovinar, ki bo nekdanj opisoval to junaško dobo slovenskega naroda, pač ne bo mogel iti mimo imena Radiše. Ne samo, da je bilo od tod izseljenih več slovenskih družin, so se tu vršili tudi hudi boji junaških partizanov proti nemški vojski. Ljudstvo jih je z malimi izjemami brez razlike stranke in

tudi zelo ugodno dobila v namen, da zgradi kulturni dom s prostori za kmečko zadrugo, posojilnico samo in za župnijo. Zakaj starega skednja nismo podrli in na njegovem mestu sezidali novo moderno zgradbo? Bila so mnenja za adaptacijo in mnenja proti. Prevladovala so prva in šli smo jeseni leta 1976 v akcijo. Skedenj je lani bil star 100 let in je bil zelo dobro ohranjen. Škoda bi ga bilo, če bi ga podrli. Danes, ko je tako lepo obnovljen, ga vsi občudujejo in nobenega ne griva več, da je prišlo tedaj do te odločitve.“

Hanzi Woschitz je bil predsednik gradbenega odbora in nosil vso odgovornost od pobiranja ponudb pri raznih podjetjih pa tja do organizacije udarniškega dela: „Začetka smo prostovoljci pospravljali in podirali neuporabne dele skednja, očistili staro opeko in jo spet zazidali po večini po večerih pri umetni osvetljavi. Zgradili smo pod nadzorstvom podjetja dve plošči, nakar smo oddali obrtna dela podjetjem, ki so nam dala pač najbolj ugodno ponudbo. V tej zvezi hočem poudariti, da je bila glavna gonilna sila dr. Mirt Zwitter, ki nam je rad stal z nasveti in pomočjo ob strani. Važno finančno pomoč smo dobili tudi s strani sindikata in občine Maribor, kjer nam je bila posrednica ga. Majda Emeršičeva. Tudi državno podpora v višini 400.000.— šilingov naj tukaj omenim.“

„Želeti bi zdaj bilo, da Dom ne bi ostal spomenik. Moral bo izžarevati življenje za kulturno sceno na Radišah in po vsej okolici. Mladina se ga naj poslužiti!“

G. Woschitz je še dodal, da ni bilo težko dobiti prostovoljnih pomočnikov in da jih je cela vrsta, ki so delali veliko nad 10 dni brezplačno na gradbišču samem ali pa so prevažali razne potrebščine s svojimi traktorji ter opravljali druga dela. Delali so skoraj izključno zvečer po „šihu“ in v sobotah. Širše akcije za pridobivanje prostovoljcev zategadelj niso naredili, ker so hoteli postaviti z lastno močjo ta tako pričakovani biser Radiš. Kar jim je brez dvoma uspelo.

Pri brskanju po starih in novih slikah z Radiš spet in spet zaslediš markantni obraz Šimana Wrulicha, dolgoletnega režiserja, zborovodjo in povojnega predsednika radiškega prosvetnega društva, ki je že s 16 leti začel peti v zboru (tedaj še sopran), ki ga zdaj kot 72-letnik zelo agilno vodi. „Noč je dala dan“ pravi na vprašanje, kako si je mogel vzeti kot kmet vsa leta toliko časa za vsa ta svoja dela. „Mi še danes začenjamo s pevsko vajo, ko drugi že gredo spat, to je ob devetih zvečer. Tedaj imajo vsi najbolj čas.“ Če primerjamo sosednjo faro, ki ima isto strukturo prebivalstva in je bila podvržena podobnim zunanjim vplivom z Radišami, se šele pokaže pomen domačega kulturnega ustvarjanja za ohranitev slovenskega jezika in domače kulture. Medtem ko na Radišah uživa priznanje širših krogov, se je v okolici z redkimi izjemami že porazgubila, ker ni imela nikjer prave opore. Prej so na Radišah igrali

dolga leta v hlevu samem. „Korita in podobno opremo hleva smo lepo pobelili, postavili sami oder in igrali tudi zelo težke igre, ki jih danes mladina že ne bo več igrala: Podrti križ, Počeni prstan, Henrik — gobavi vitez, Naša kri itd.“ Imeli so tudi lasten tamburaški zbor, ki ga je vodil tudi Šiman Wrulich.

„Glavni oviri, da se sanje radiškega društva po lastnem posloplju niso uresničile, sta bili obe svetovni vojni,“ pravi dolgoletni predsednik Izobraževalnega in pozneje Prosvetnega društva Radiše, Janko Tolmajer, pd. Podrtnik. Najprej se je delalo v „majeriji“, leta 1937 pa so imeli prvo prireditev (materinska proslava) v adaptiranem hlevu, ki je pa kar kmalu odslužil, ker je napočil tretji rajh. Po 2. svetovni vojni so morali vse spet na novo popraviti. Že leta 1947 so imeli spet prvo povojno prireditev v skromnem prostoru, ki je bil celo prizorišče odlomka v nekem „teleobjektiv“-filmu. Janko Tolmajer na vprašanje po nalogah novega kulturnega doma: „Velike naloge čakajo bodoči rod. Vršiti in ohranjati bo moral s tem Domom domačo kulturo in jezik. Dom sam, zgradba kot taka, še ni vse, treba mu bo vdahnuti življenje. Tudi tradicionalna kultura, ki se je ohranila, naj se vnaprej goji, čeprav morda trenutno ni najbolj moderna.“ Prej, kar po ustanovni dobi naših društev, so imeli povsod bolj lokalne prireditve, s centralnimi večjimi so šele pozneje začeli: ena prvih teh prireditev je bilo pevsko tekmovanje zborov v Borovljah, ki je močno navdušilo mlade prosvetarje, ki so ponesli svoje navdušenje v svoje domače kraje. Kaj se je spremenilo medtem, g. Tolmajer? „Danes se nudi veliko več možnosti in svobode za kulturno ustvarjanje, idealizma pa je vedno manj. Tedaj ni bilo nobenih podpor, društva so živela od vstopnine pri prireditvah. Peš in s kolesi smo hodili gostovat v Glinje, Kotmaro vas, v Šentjanž, Dobrolo vas in še marsikam drugam, danes pa...“

Rudi Lampichler, pd. Kajznik, je začel delati že prve dni prostovoljno in zastonj, čeprav je imel v nogi še dolg žebelj, kot to ve povedati skrben pomočnik Lojz. „Če bi vsi za en ‚štrik‘ potegnili, bi zmogli vse. Če gre za našo stvar, vedno rad pomagam. Na Radišah smo pokazali, kaj se da ustvariti v zaupanju na lastno moč!“ G. Rudi Lampichler je delal nekaj mesecev zastonj in je bil potem pri podjetju, ki je nadaljevalo gradbeno dela, glavni delavec in tudi kot tak neumorno in z vso vnemo za to, da se dom dobro in kar se da ugodno zgradi. Zidarska dela so ležala tako rekoč v njegovih rokah, prijel pa je za vsako delo in bil vedno na mestu, če je koga primanjkovalo.

Eden izmed tistih, ki je žrtvoval največ časa in truda za gradnjo, ki bo v nedeljo slavnostno odprta, je Andrej Lampichler, pd. Jugov, z Dvorca:

„Če nič ne bi naredili, pač tudi zdaj nič ne bi imeli. Ker gre res za našo stvar, se tukaj na Radišah nismo obotavljali. Pomagali smo.“ Andrej, ki je svoje navdušenje za

(Dalje na 4. strani)

Radiše imajo svoj kulturni dom

sobe za 200 društvnikov. Ravno zategadelj, ker naši ubožni ljudje ne morejo spraviti v enem ali v dveh letih zadosti denarja skupaj za ‚Društveni dom‘, ravno zategadelj moramo nabirati že zgodaj za tako važno zgradbo. Če bom jaz zdrav, bomo desetletnico našega društva obhajali v lastnem ‚Društvenem domu‘. In če bi ga moral zidati večinoma sam, kar pa nikakor ne bo treba...“

Dva odlomka iz pisem nadobudnega in navdušenega prosvetarja kaplana Valentina Laknerja iz leta 1904 zgovorno pričata o stari želji po lastnem kulturnem domu morda bolj kot vsako drugo izročilo iz davnih dni. Foltej Lakner sicer uresničitve svojih in želja in upov svojih rojakov ni mogel doživeti, ker je kar kmalu umrl na pljučnici, doživel je to uresničenje pa še rod, ki se še dobro spominja bratov Laknerjev, Folteja in Ivana. Ivan je študiral jezike in je bil čisto po bratu navdušen prosvetar — kot Foltej je umrl še kot študent. (Naj omenimo samo, da je Foltej Lakner ustanovil tudi prosvetno društvo v Šentjanžu v Rožu, o katerega zgodovini smo obširno poročali v NT).

Da predstavimo našim bralcem tako pogosto citirane „sončne Radiše“, bo morda najbolj uместno pričeti s kratkim orisom, ki ga je zapisal rajni Lambert Pisjak, pd. Pridovnik iz Verovc in je bil deloma objavljen v NAŠEM TEDNIKU-KRONIKI v letih 1956—57. Takole piše:

„Dobre štiri kilometre jugovzhodno od Celovca nad vasjo Zrelec se dvigajo radiške gore, najvišji del Osojniškega gorovja, ki se vleče od Rožeka med Dravo in Vrbskim jezerom in konča tik Grabštanja s Škrbinsko goro. Ta del Osojnice je najbolj hribovit in težko dostopen, a tudi najbolj divje romantičen. Res pravi biser naše lepe slovenske Koroške in le njegova težka dostopnost je vzrok, da je ta biser kljub svoji neposredni bližini Celovca med svetom

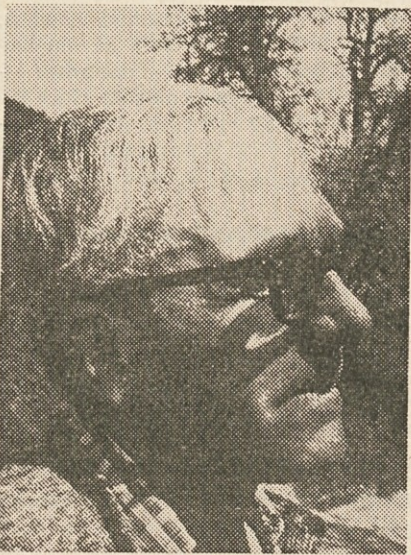
prosti gozdovi, večinoma kmečka last. Čisto v vzhodnem koncu radiških gor pa stoji lepa farna cerkev, ena od pra-cerkvá v deželi. Je to lepa gotska stavba z mogočnim stolpom in v zadnjem času lepo prenovljena in urejena, tako, da je kras in ponos celi fari. V dobi pred jožefinizmom je bila to bogata in močna cerkev, ter imela tudi dve podružnici, po imenu Podgrad in Golšovo...“

Težka dostopnost in po več sto metrov navpično kot zidovje stojiče skale posebno na jugovzhodni strani so dale temu kraju poseben pomen. V nemirnem in bojevitih srednjem veku so si svetni in duhovski gospodje zidali na teh strmih skalah gradove. Razvaline in ljudsko izročilo nam še pričata o njih. Na vzhodno-severni strani na strmi skali na vznožju radiške gore se dviga mogočna baronična proštija cerkev z lepim slovenskim imenom Podkrnos, to se pravi pod Krnom.

Pod skalo poleg cerkve pa je mogočna, bolj gradu in trdnjavi podobna stavba, proštija. Oboje — cerkev in proštija — in tudi one strme skale napravijo na tujca in okolico romantičen vtis. Ne daleč od tod je visoka piramidi podobna skala, na kateri se še danes vidijo sledovi gradu Neuhaus. Četrte ure hoda odtod na zapadno stran istotako na strmi skali so razvaline gradu Greifenfels. Oba ta gradova opisuje Valvazor v knjigi ‚Ehre dem Herzogtum Kärnten‘. Visoko nad tema nekdanjima gradovoma se dvigajo mogočne skale. Ljudstvo jih imenuje enajsta in dvanajsta skala. Med tema dvema skalama sta dve vsedlini (jami), poraščeni z mogočnim smrekovim in bukovim lesom. Ljudstvo jih imenuje hleve, ker so ba je tja kmetje pribežali in prignali iz cele bližnje in daljne celovške okolice živino ob času turških napadov. Še nekoliko višje nad sedaj zapuščenno vasjo po imenu Špice je hrib z imenom Grad. Trdijo, da je bil tudi tu nekdanj grad in da še dan-

mišljenja podpiralo, več fantov-domačinov pa se jim je celo pridružilo. Dva izmed njih pa sta v tem boju darovala svoje mlado idealno življenje za obstoj našega naroda in sedaj počivata na domačem pokopališču ob domači cerkvi...“

Zdaj spadajo Radiše politično v občino Zrelec, ko so pa bile še

Janko Tolmajer

samostojna občina, je vodil tedanji podžupan Hanzi Woschitz referat za gradnjo cest in si kot tak pridela mnogo priznanja pri vseh občanih. Ni čuda torej, da so ga prosili pobudniki gradnje lastnega kulturnega doma, da bi prevzel nadzorstvo in glavno skrb za to načrtovano delo. Vrhu te kvalifikacije je g. Woschitz, pd. Rokovnik, vnet kulturni delavec, pevec in igralec in se tako spozna na želje in potrebe domačega kulturnega življenja. Takole pravi: „Želja pri društvu po lastnem domu je že vedno bila, ko pa je bilo poslopje starega hleva župnije na prodaj, se je tukajšnja mlada posojilnica s podporo Zveze slovenskih zadrug pobrigala za to in hlev